

SIVIARI & TOTAAALI

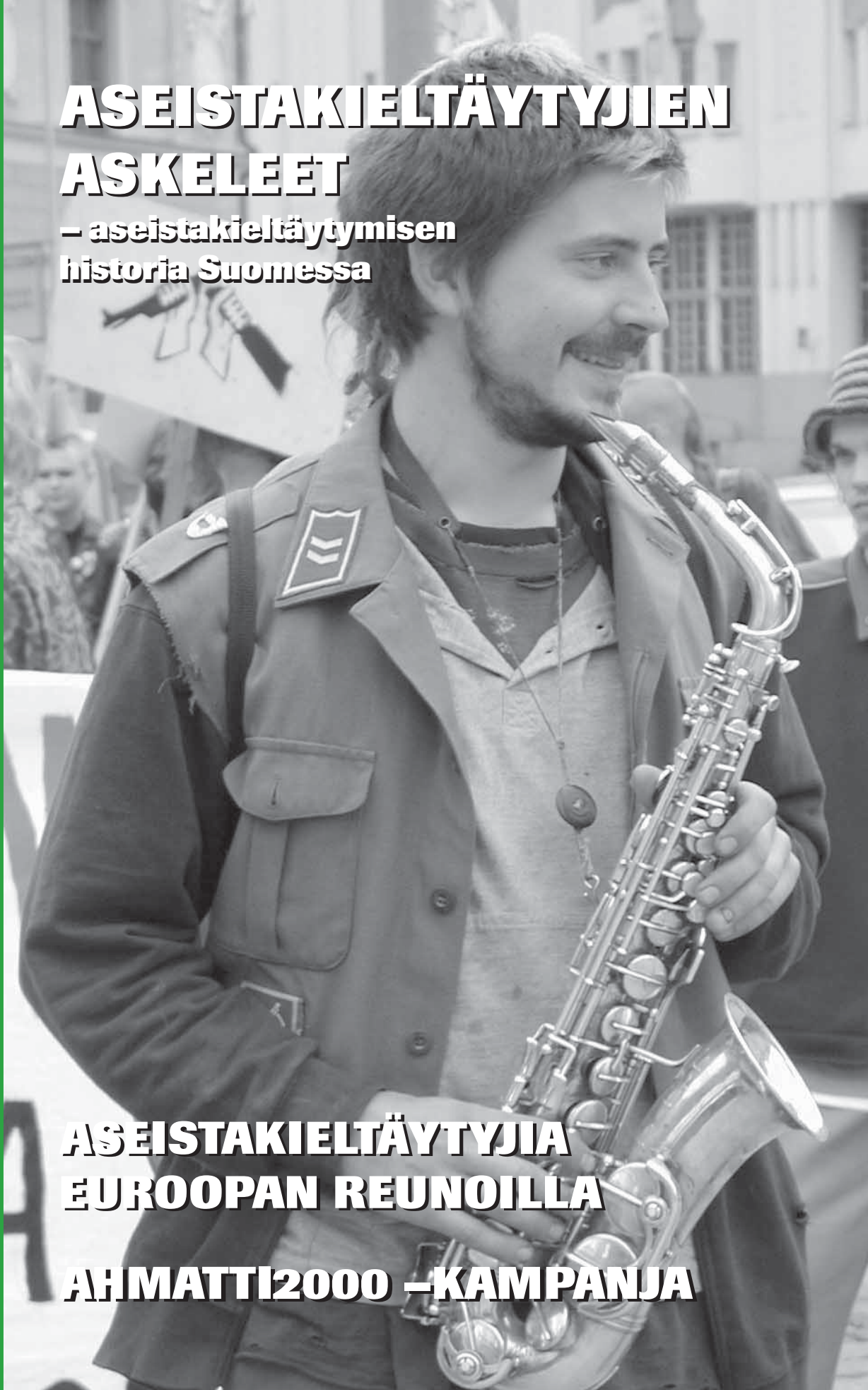
3/2000 - ASEISTAKIELTÄYTYJÄLIITTO RY

ASEISTAKIELTÄYTYJIEN ASKELEET

**- aseistakieltäytymisen
historia Suomessa**

**ASEISTAKIELTÄYTYJIA
EUROOPAN REUNOILLA**

AHMATTI2000 -KAMPANJA

Sivari & Totaali –lehti on Aseistakieltäytyjäliitto ry:n neljästi vuodessa julkaisema antimilitaristinen kulttuuri-lehti.

ISSN 1235-4406

Tilaukset 80 mk/vuosi.
Tili LEONIA 800017-750541.
Lehden tilaus sisältyy Aseistakieltäytyjäliiton jäsenmaksuun.

Päätoimittaja:

Johanna Koskinen

Toimitus:

Simo Hellsten, Jyrki Lappalainen, Sampsa Oinaala, Kaj Raninen

Painopaikka:

Pyhäjokiseudun kirjapaino SLP oy, Oulainen

Kaikki kiinnostuneet voivat lähettää materiaalia julkaisuumme. Seuraava numeron deadline on 20. marraskuuta 2000.

Toimitustyön kannalta olisi helpointa, jos juttusi saapuisivat meille levykkellä, mutta otamme toki vastaan myöskin käsin kirjoitettuja hengentuoksia. Kuvittajille ohjenuorana olkoon, että piirroksat on parasta taiteilla mustalla tussilla valkoiselle paperille, jotta painojälki olisi mahdollisimman hyvä.

Me toimituksessa katsomme oikeudeksemme päättää julkaistavista jutuista ja tarvittaessa lyhentää niitä sekä korjata kielioppi- ym. virheitä.

Lehdessä esitetyt artikkelit eivät välttämättä vastaa kaikkien kirjoittajien tai toimituskunnan näkemyksiä. Kukin seisoo omien artikkeliansa takana.

Sivari & Totaali on kulttuuri-, mielipide- ja tiedelehtien liiton Kulttuuri ry:n jäsen

KUTSUNTAKAMPANJA KÄYNNISTYI JÄLLEEN

Aseistakieltäytyjäliiton jokavuotinen kutsuntakampanja käynnistyi jälleen tuttuun tapaan syksyn kutsuntojen myötä syyskuun alussa. Jo neljännen vuosikymmenensä aloittaneella kampanjalla pyritään tarjoamaan asevelvollisille tietoa aseellisen palveluksen vaihtoehdoista jakamalla siviilipalveluksesta ja totaali-kieltäytymisestä kertovia lentolehtisiä kutsuntapaikkojen edustoilla.

Vaikka sotilasviranomaiset on lailla velvoitettu tarjoamaan asevelvollisille tietoa aseistakieltä-

tymisestä, sivuutetaan siviilipalvelus kutsuntatilaisuudessa muutamalla sanalla tai jätetään kokonaan mainitsematta. Aseistakieltäytyjäliiton tietoon on jopa kantautunut tapaus, jossa kutsuntalautakunta väitti, ettei kutsunnassa voi hakeutua siviilipalvelukseen. Aseistakieltäytyjäliitto onkin jo pitkään vaatinut kutsuntaviranomaisten tiedotusvelvollisuuden tarkentamista, jotta kaikki asevelvolliset saisivat riittävästi tietoa siviilipalveluksesta.

Kutsuntakampanjaa toteutetaan vapaaehtoisvoimin. Viime vuonna kampanja on tavoittanut vajaan kolmanneksen asevelvollisista. Kampanja ja kutsunnat jatkuvat marraskuulle, joten kaikki vapaaehtoiset ovat edelleen tervetulleita mukaan toteuttamaan kampanjaa.

Jos olet kiinnostunut kampanjan toteuttamisesta kotipaikkakunnallasi, ota yhteyttä AKL:n toimistolle. Lähetämme kampanjamateriaalia ilmaiseksi.

KUTSU LIITTOKOKOUKSEEN

Joistakin epävirallisista ennakkotiedoista poiketen AKL:n sääntömääräinen syysliittokokous järjestetään tänä vuonna Jyväskylässä. Ajankohtana on lauantai 21.10. klo 14.00. ja paikkana tarkemmin Kortepohjan ylioppilaskylässä ravintola Rentukan alakerrassa sijaitseva Lillukka-tila (Taitoniekantie 9). Matkaa kaupungin keskustasta on noin 2,5 km.

Kokouksen esityslistalla ovat sääntömääräiset asiat (ensi vuoden talousarvio ja toimintasuunnitelma, hallituksen vaali erovuoroisten jäsenten osalta) sekä yleiskeskustelua lainmuutostilanteesta ja muista ajankohtaisista ja tärkeistä asioista. Tervetuloa!

ASEISTAKIELTÄYTYJÄLIITTO ry

AKL on vuonna 1974 perustettu nuorten rauhanjärjestö. Sillä on kaksi roolia: toisaalta se toimii aseistakieltäytyjien etujärjestönä, toisaalta se on kaikille avoin militarismiin vastainen järjestö. Sen jäseneksi voivat liittyä ja siinä toimia kaikki iästä tai sukupuolesta riippumatta.

AKL ei usko aseisiin perustuvaan turvallisuuteen. On väärä lähtökohta, että eri valtioiden ja niissä asuvien ihmisten intressit ovat vastakkaiset, että turvallisuus on turvallisuutta toisia valtioita, toisia ihmisiä vastaan. Toisten ihmisten tappaminen tai siihen valmistautuminen ei luo suojaa todellisia uhkia, esim. ympäristö-ongelmia tai köyhyyttä vastaan. Pikemminkin sota ja asevarustelu pahentavat näitä ongelmia

tuhlaamalla niiden ratkaisemiseen kipeästi tarvittavia taloudellisia ja inhimillisiä voimavaroja. Ihmiskunta voi ratkaista olemassaolonsa ja kotiplaneettaansa uhkaavat vaarat vain toimimalla yhdessä.

Aseisiin perustuvan turvallisuuden sijasta AKL haluaa omalta pieneltä osaltaan olla rakentamassa maailmaa, jossa vallitsee todellinen turvallisuus. Turvallisuus, joka ei perustu aseisiin, vaan siihen, ettei kukaan enää tarvitse aseita. AKL:n toiminnan pohjana on kansainvälinen sodanvastustajien julistus: "Sota on rikos ihmiskuntaa vastaan. Siksi olen päättänyt olla tukematta minkäänlaista sotaa ja kamppailla sotien kaikkien syiden poistamiseksi". AKL näkee sotien

syinä ihmisten välisen epätasa-arvon ja todellisten vaikutusmahdollisuuksien puutteen. Toisin sanoen se näkee sotien syynä rakenteellisen väkivallan, joka puolestaan luo väkivaltaisia rakenteita – armeijoita. Paitsi, että armeijat ovat tulosta rakenteellisesti väkivallasta, ne myös ylläpitävät sitä. Sen takia pidämmekin aseistakieltäytymistä ja antimilitarista toimintaa tärkeänä osana taistelussa oikeudenmukaisemman maailman puolesta.

Aseistakieltäytyjäliitto toimii siviilipalveluksen kehittämiseksi niin, että aseistakieltäytymisestä tulee varteenotettava vaihtoehto yhä useammalle asevelvolliselle, ja tukee totaali-kieltäytymistä.

SIVARILAKI YHÄ HALLITUKSESSA

Tätä kirjoitettaessa (20.9.) siviilipalveluslain muutosesitys on edelleen allituksessa. Hallituksen odotetaan kuitenkin antavan lakiesityksensä eduskunnalle lähiaikoina.

Työministeriön keväällä tekemän lakiluonnoksen mukaan sivariin olisi luvassa merkittäviä parannuksia: palvelusaika lyhenisi 11 kuukauteen, sivarit vapautettaisiin

siin aseellisista tehtävistä myös sodan aikana, asumiskustannukset siirtyisivät osittain valtiolle ja yksityisoikeudellisten palvelupaikkojen hyväksymismenettelyä helpotettaisiin. Poliittinen vastustus on kuitenkin odotetun kovaa, eikä mikään ole edelleenkään varmaa.

Valmiutta joukkotoimintaan on siis syytä pitää yllä, ja mikäli hal-

litus ei esitä palvelusajan lyhentämistä, yksi relevantti vaihtoehto on uuden sivarilakon järjestäminen syksyllä. Mikäli lakkoilanteeseen joudutaan, todennäköisin ajankohta on lokakuun lopulla tai marraskuun alussa.

PUOLUSTUSVOIMAT EI OTTANUT SIVAREIDEN HAASTETTA VASTAAN

Helsingin yliopistolla palvelustaan suorittava siviilipalvelusmies **Taku Suzuki** sai kesällä kokea pettymyksen. Hän otti yhteyttä lähes kaikkiin Etelä-Suomen varuskuntiin ja kertoi ideoistaan järjestää ystävyysjalkapallo-ottelu siviilipalvelus- ja varusmiesten välillä. Yksikään varuskunta ei ottanut haastetta vastaan.

Aluksi Suzukin idea sai osakseen kiinnostusta. Esimerkiksi varusmiehet ja liikuntakasvatusupseerit suhtautuivat ajatukseseen jalkapallo-ottelusta myönteisesti. Suhtautuminen kuitenkin muuttui asian käsittelyn siirryessä puolustusvoimien hierarkiassa ylöspäin.

"Mitä korkea-arvoisemmat upseerit ovat olleet päätöksiä tekevässä, sitä kykenemättömämpiä he ovat olleet sisäistämään ajatusta suvaitsevaisuudesta ja ystävyydestä", toteaa Suzuki. Ottelusta kieltäytymistä on selitelty tiukalla aikataululla ja varusmiesten ajanpuutteella. Upseerit eivät kuitenkaan ole antaneet järjestää ottelua edes varusmiesten vapaa-aikana.

Suzuki on varuskuntia lähestyessään teroittanut, ettei ottelun ole tarkoitus olla millään tavalla "poliittinen". Upseerit tuntuvat kuitenkin tehneen asiasta poliittisen. Heidän vastauksensa heijastelevat suvaitsemattomuutta

ja ennakkoluuloa siviilipalvelusmiehiä kohtaan.

Suzuki ilmoittaa haasteen olevan edelleen voimassa. "Löytyykö koko Suomesta suvaitsevaista ja ennakkoluulotonta varusmiestä, joka pelaisi jalkapalloa sivareita vastaan", hän kysyy.

Sampsa Oinaala

Ystävyysjalkapallo-ottelusta kiinnostuneet voivat ottaa yhteyttä osoitteeseen sivarifudis@hotmail.com

KESKI-SUOMEN SIVARI- JA ASEISTAKIELTÄYTYJÄTAPAAMINEN

Jyväskylän AKL:n paikallisosasto järjestää tapaamisen sivareille, ja muille antimilitaristeille. Tarkoituksena on suunnitella syksyllä tarpeen vaatiessa järjestettävän sivarilakon toteutusta (mahdollinen oheistoiminta, yleisönosastokirjoittelu, muu mediatykytys yms.).

Tapaaminen järjestetään torstaina 12.10. klo 18 Järjestökellarilla (os. Voionmaankatu 34, Kotipizzan rakennuksen takapiha, paikalla opastus).

Lisäksi suunnittelemme yleisen sivari-/antimilitaristitoiminnan kehittämistä. Etsimme yhteyksiä

Keski-Suomen eri paikkakunnille. Tule paikalle myös, jos olet kiinnostunut Ruokaa, ei aseita -toiminnasta. Tervetuloa!

Lisätietoja:

<akl.jkl@aseistakieltaytyjaliitto.fi> tai p. 050 338 0038 (Jukka)

4. Ahmatti2000 -kampanja muistutti todellisista turvallisuusuhkista
6. Uudenlaista mielenosoituskulttuuria luomassa
- Vangitut totaali kieltäytyjät
7. Totaali kieltäytyjän sakot muutettiin vankeudeksi - edessä vielä pitkä tuomiokierre
8. Kokemus Lapinjärveltä
9. Muurinmurtajille kovat tuomiot
10. "Me olemme yhä sodassa, aivan erityislaatussa sodassa."
11. Asevelvollisuuskeskustelua Saksassa
- Aseistakieltäytyjiä Euroopan reunoilla
13. Trident ploughshares jatkuu
- Soa suljettiin, uusi samanlainen tilalle
- Kansalaisjärjestöt vaativat asevientikieltoa Indonesiaan
14. Aseistakieltäytyjien askeleet
18. Kuinka armeijat vahvistavat globaalikapitalismia Niken sotajoukot
20. Antimilitaristit Roskildessa
22. Tekoja vastaan, ei tekijöitä
23. Saarenvaltaajien tuomio ei muuttunut hovissa
- Aktivistit piirtää totaali kieltäytyjän henkilökuva

Puolustusvoimien Ahmavaara2000 –suursotaharjoitukseen tuhlattiin 50 miljoonaa veronmaksajien rahoja

AHMATTI2000 –KAMPANJA MUISTUTTI TODELLISISTA TURVALLISUUSUHKISTA

Puolustusvoimat järjesti kesäkuun alussa kaksiosaisen Ahmavaara2000 –suursotaharjoituksen, johon upposi n. 50 miljoonan markan verran veronmaksajien rahoja. Harjoituksen ensimmäinen osa Ahma2000 toi sotilaat ja panssariajoneuvot pääkaupunkiseudun katkuvaan 5. –9. kesäkuuta.

Suomen puolustusvoimat kulkee asevarusteluun käytettävien rahasummien kehityksessä täysin omaa tietään. Ruotsalaisen rauhantutkimuslaitos Siprin mukaan Länsi-Euroopan maiden sotilasmenot pienenevät 15% vuosien 1989 ja –98 välillä. Suomen sotilasmenot ovat samana aikana jopa kasvaneet, eikä laskusta näy minkäänlaisia merkkejä. Vaikka paljon keskustelua herättäneiden Hornet –hävittäjähankintojen piti kasvattaa Suomen puolustusbudjettia vain väliaikaisesti, ovat sotilasmenot jääneet hävittäjäkauppojen jälkeenkkin korkealle tasolle.

Monet Euroopan maat ovat myös tarkastelleet asevelvollisuusjärjestelmäänsä uudelleen Kylmän sodan päättymisen mullistettua turvallisuuspolitiikan lähtökohdat kymmen vuotta sitten. Samaan aikaan, kun Ranska ja Espanja valmistelivat yleisen asevelvollisuuden lakkauttamista ja Belgia ja Hollanti ovat sen jo tehneet, pitää Suomi edelleen tiukasti kiinni ainutlaatuisen suuresta sotaeservistään. Tästä osoituksena on mm. puolustushallinnon ehdottoman tiukka kanta siviilipalveluksen lyhentämistä vastaan,

jota he perustelevat pelolla maanpuolustuksen heikkenemisestä.

Tällä hetkellä asepalveluksen suorittaa Suomessa n. 80% miesikäluokasta, mikä on korkeimpia lukuja maailmassa. Ruotsissa vastaava luku on vajaa puolet, Tanskassa ja Saksassa noin kolmannes. Turvallisuusuhkakuvien pohjana usein käytetyssä itänaapurissamme asevelvollisuuden suorittaa tällä hetkellä vain viidennes miesikäluokasta.

Aseelliseen maanpuolustukseen käytettävät valtavat rahasummat lisääisivät suomalaisten turvallisuutta huomattavasti enemmän, mikäli ne käytettäisiin sotilaallisia uhkia huomattavasti konkreettisempien ekologisten, sosiaalisten

ja taloudellisten ongelmien ennaltaehkäisyyn. Esimerkiksi Venäjän huonokuntoiset ydinvoimat muodostavat tällä hetkellä huomattavasti suuremman uhkan, kuin itänaapurin rappeutuva armeija. Jo osalla nykyisestä puolustusbudjetista saataisiin paljon konkreettisia parannuksia voimaloiden turvallisuuteen.

Muistutuksena todellisista turvallisuusuhkista Aseistakieltäytyjäliitto, Rauhanpiippu ja monet muut rauhanjärjestöt järjestivät Ahma2000 –sotaharjoituksen aikana vanhentuneiden uhkakuvien perusteella ylläpidettäviä puolustusmenoja kritisoineen Ahmatti2000 –kampanjan.

Ruoanjaosta vesisotaan

Ahmatti2000 –kampanja käynnistyi maanantaina 5. 6. Ruokaa, ei aseita – tapahtumalla, joka houkutti parisataa ihmistä Hakaniemen torille. Ilmaisen ruoan jaolla kritisoitiin sitä, että vaikka kaikki kansalaiset eivät saa edes perustarpeitaan tyydytetyksi, ovat puolustusmenot jopa 90-luvun alun lama-aikana säästyneet kipeiltä leikkauksilta, joiden kohdeeksi lähes koko julkinen sektori on joutunut. Ruokaa, ei aseita –tapahtuman suosiota ei tästä syystä voi pitää ihmeenä.

Viikon päätaphtumana järjestettiin tiistaina 6. 6. mielenosoitus teemalla ”Leikitään sotaa, mutta ei verorahoilla”. Noin sata rauhanaktivistia Pääesikunnan eteen Kasarmintorille koonneen mielenosoituksen aluksi järjestetyn vesisotaperformanssin jälkeen mielenosoittajat marssivat kulkueena Helsingin keskustan halki Taivallahteen puolustusvoimien autokomppanian edustalle. Mielenosoituksen kulkua tahditti sen kärjessä sotilasasuihin pukeutuneena marssinut Antimilitaristinen torvisoittokunta, joka esitti oman tulkintansa mm. Porilaisten marssista.

Keskiviikkona järjestetyn tiedotustilaisuuden jälkeen torstaina 8. 6. oli vuorossa Muurinmurtajat –ryhmän kansalaistottelelattomuustempaus. Puolustusvoimien salamyhkäisyydestä johtuen kohteeksi valikoitui aivan viime hetkellä miehistönkuljetusvaunu, jonka päälle kolme antimilitaristia kiipesi banderollin kanssa estäen ajoneuvon käytön. Aseistakieltäytyjäliiton toimistolle myöhemmin kantautuneen huhun mukaan sotaharjoit-

tuksen sisäisiä tiedotteita välittäneeltä radiotaajudelta kuului valtauksen alkessa: ”AKL hyökkää!”

Valtauksen jatkuttua Malmin lentokentän tuntumassa noin puoli tuntia saapui paikalle poliisi. Yhteistyöstä kieltäytyneet valtaajat kannettiin poliisiautoon, jolla heidät kuljetettiin Malmin poliisi-asemalle. Muurinmurtajat selvytyivät kymmellä päiväsakolla ja heidät vapautettiin samana iltana.

Ahmatti2000 –toimintaviikko huipentui perjantaina 9. 6. Mannerheimin aukiolla toteutettuun suureen vesisotaharjoitukseen. Parikymmentä rauhanaktiivia leikki vesipyssyillä alueella, joka oli eristetty ”Vesisotaharjoitus, sotilailta pääsy kielletty” –kyltein. Vesisodalla kiinnitettiin huomiota siihen, että Ahma2000 –sotaharjoituksessakin on pohjimmiltaan kyse aikuisten miesten pyssyleikistä. Verovaroin kustannettu sotalleikki kuluttaa kuitenkin valtavat määrät yhteiskunnan varoja toisin kuin vesisota. Kokonaisuudessaan Ahmatti2000 –kampanjan budjetti oli n. 500 mk – sadastuhannesosa sotaharjoituksen vastaavasta.

Antimilitaristinen kenttäkeittiö palautti uupuneiden ”vesisotilaiden” voimat jakamalla heille hernekeittoa. Kipinä hernekeitonjakoon saatiin, kun yksi Ahma2000 –sotaharjoitusta johtaneista upseereista kertoi tv-haastattelussa suu-

ren osan sotaharjoituksen budjetista kului reserviläisten ruokintaan.

Vesisota ja Ahmatti2000 –kampanja päättyivät rauhantekoon. Mannerheimin patsaan juurelle tehtiin kukista suuri rauhanmerkki sen kunniaksi, että viikon aikana pääkaupunkiseudun elämää häirinneet sotilaat olivat poistuneet kaupungista.

Samps Oinaala

UUDENLAISTA MIELENOSOITUSKULTTUURIA LUOMASSA

Kun muistelen omaa "kansalaisaktivistin uraani", muistuu mieleeni monia mielenosoituksia, joissa parikymmenpäinen aktivistijoukkio seisoskelee kadunlaidassa apaattisena ohikulkijoiden väheksyviä katseita karttaen. Silloin tällöin joku saattaa aloittaa iskulauseen huutamisen, johon muutamat muut ehkä hetkeksi jopa yhtyvät ennen kuin kuuroille korville kantautunut huuto vaimenee jälleen. Vähitellen mielenosoittajat hajautuvat kukin taholleen tuskin itsekään uskoen saaneensa mitään aikaan.

Muistellessa alkavat harmittaa kaikki ne asiat, jotka ovat jääneet ilman suuren yleisön myötätuntoa ja tiedotusvälineiden huomiota. Harmittelusta kasvaa kysymys siitä, mitä keinoja positiivisemmän huomion hankkimiseksi voisi olla. Millä keinoin sanoma menisi paremmin perille?

Tällaisten muisteluiden tuloksena alkoivat muotoutua Ahmatti2000 -kampanjassa käytetyt ideat. Runsaasti mielikuvitusta käyttäen syntyivät ajatukset erilaisista mielenosoituksista. Hieman liioitellen voisi puhua uudenlaisen mielenosoituskulttuurin luomisesta.

Ruokaa, ei aseita tapahtumien formaatti on jo parin vuoden aikana hyväksi havaittu. Ilmaisen ruoan mukana myös "propaganda" uppoaa ihmisiin helpommin. Ruoanjako synnyttää helposti positiivisen mielikuvan - sitä on paljon vaikeampi kritisoida, kuin tavallista mielenosoitusta. Ruokaa, ei aseita -tapahtumilla on myös helppo osoittaa konkreettises-

ti, että olemattomaan sotaan varautuvassa maassa on todella ihmisiä, joilla on vaikeuksia jopa perustarpeidensa tyydyttämisessä.

Myös viime talvena perustettu Antimilitaristinen torvisoittokunta on osoittautunut toimivaksi ideaksi. Erään tuopin äärellä vietetyn perjantai-illan kummallisesta miellelyhtymästä alkunsa saanut soittokunta on esiintynyt ennen Ahmatti2000 -kampanjaa viime helmikuussa järjestetyssä totaalikieltäytyjän vankilaansaatossa.

Monet ohikulkijat ovat pysähtyneet katsomaan torvisoittokunnan vetämää mielenosoituskulkuetta ja ottaneet kiinnostuneena vastaan tapahtumasta kertovan lentolehtisen. Soittokunnan tahdittaessa askeleita poistuu myös yksi monesti pohtimani ongelma: pitäisikö huutaa jotakin. Huuto ei kuitenkaan kuulostaisi vaikuttavalta ennen, kuin liikkeelle saisi muutamatasapäisen mielenosoittajajoukon. Musiikki puhukoon puolestaan!

Vesisotaperformanssi liittyi olennaisesti Ahmatti2000 -kampanjan teemaan "leikitään sotaa, mutta ei verorahoilla". Iltapäivän vilkskeessä järjestetty performanssi ei varmasti jäänyt ohikulkijoilta huomaamatta. Näyttipä vesipyssyleikki Mannerheimin patsaan juurella ohikulkijoista niin hauskalta, että yksi turistiseurueen matkassa liikkunut keski-ikäinen tamperelaisnainen liittyi mukaan leikkiin kultuaan, että pyssyjä ja vettä on tarjolla ilmaiseksi.

Sekä torvisoittokunnan vetämä mielenosoitus, että vesisotaperformanssi olivat hyvin humoristisia tapahtumia, mistä herää kysymys, voiko vakavia asioita tuoda esille huumorin keinoin; voiko vesipyssyllä toisiaan ruiskuvia aktivisteja tai Porilaisten marssia nuotin vierestä soittavaa soittokuntaa ottaa "vakavasti". Huumorista huolimatta mielenosoitusten teemat tulivat selkeästi esille tiedotusvälineiden kampanjaa uutisoinneissa jutuissa. Myös kaduilla vastaan tulleet ihmiset lukivat varmasti tekstin lentolehtisestä, jota he eivät ehkä tavanomaisilta mielenosoittajilta olisi edes ottaneet.

Ahmatti2000 -kampanjan mielenosoitukset näyttivät myös ettei "vallankumousta" tarvitse tehdä hampaat irvessä, vaan mielenosoittajillakin voi olla hauskaa. Huumori ei kuitenkaan ole ainoa keino tehdä mielenosoitusta mielenkiintoiseksi - myös surullisia ja vakavamielisiä performansseja on helppo kehittää. Esimerkiksi mustat vaatteet ja hiljaisuus saattavat tehdä ohikulkijoihin vaikutuksen.

Ahmatti2000 -kampanja osoittaa, että mielenosoitusten suunnitteluun kannattaa käyttää aikaa, eikä hulluintakaan ideaa kannata tyrmätä alkuunsa. Jokainen mielenosoitus voi olla erilainen!

*Sampsa Oinaala
samps.aoinaala@aseistakieltaytyjaliitto.fi*

Antimilitaristinen torvisoittokunta esiintyy seuraavan kerran Helsingin kutsuntapäikällä 2. lokakuuta.

VANGITUT TOTAALIKIELTÄYTYJÄT

Tukipostia saa lähettää ainakin seuraaville parhaillaan vangittuna oleville totaalikieltäytyjille:

Eero Auvinen
Haminan työsiirtola
Karjakatu 25
49400 Hamina
-vangittu 5. 6. 2000
-vapaaksi 11. 10. 2000

Joonas Peltola
Vilppulan varavankila
Kotiniementie 67
35700 Vilppula
-vangittu 1. 8. 2000
-vapaaksi 17. 2. 2001

Juho Lindman
Helsingin työsiirtola
01531 Vantaa
-vangittu 31. 8. 2000
-vapaaksi 16. 3. 2001

Sami M.J. Nieminen
Helsingin työsiirtola
01531 Vantaa
-vangittu 2. 10. 2000
-vapaaksi 17. 4. 2001

22.8: totaalikieltäytyjälle vankeutta Mikkelissä

Mikkelin käräjäoikeus tuomitsi 19-vuotiaan Joroisista kotoisin olevan totaalikieltäytyjä **Sami Heikkisen** 197 vrk:n ehdottomaan vankeusrangaistukseen tiistaina 22. elokuuta. Tuomion perusteena oli siviilipalvelusrikos.

Heikkinen oli jättänyt kieltäytymisilmoituksensa Lapinjärven siviilipalveluskeskukselle viime vuoden syyskuussa. Hänen kieltäytymisensä perustuu vakaviin omantunnonsyihin. "Maanpuolustus on vain kulissi sille koululle, jossa perimmäisenä tarkoituk-

sena on ihmiselämän riiston harjoittelu. Maailmanrauha ei voi perustua kauhun tasapainoon, joilla saadaan jatkuvasti riistettyä yhä uusia ihmishenkiä”, hän totesi kieltäytymisilmoituksessaan.

Heikkinen ei pidä siviilipalvelusta todellisen vaihtoehtona varusmiespalvelukselle, koska yli kaksi kertaa yleisimmän varusmiespalveluksen mittainen palvelusaika on rangaistuksenluontoinen ja koska siviilipalvelusmiehet on vapautettu asepalveluksesta vain rauhan aikana. Hän pitää tuomitsemistaan Suomen hallitusmuodossa kieltäytynä syryntänä.

31.8: kouvolaiselle totaalille 195 päivää linnaa

Sotilaskokoonpanossa kokoontunut Kotkan käräjäoikeus tuomitsi 19-vuotiaan kouvolalaisen opiskelijan 195 vrk:n ehdottomaan vankeusrangaistukseen torstaina 31. elokuuta. Tuomio langetettiin ”asevelvollisuudesta kieltäytymisestä”. Hänet oli määrätty aloittamaan varusmiespalvelus reservinupseerikoulussa tämän vuoden heinäkuussa, mistä hän kuitenkin kieltäytyi.

Kouvolaismiehen kieltäytymisen taustalla on hänen antimilitar-

istinen ja anarkistinen eettinen ja poliittinen vakaumuksensa. ”Ulkailuun, aseisiin ja jännitteisiin perustuva ’turvallisuus’ on mielestäni valheellista, enkä halua millään edesauttaa sellaisen ylläpitämistä”, hän totesi 2.7. päivätyssä kieltäytymisilmoituksessaan.

”Siviilipalveluskin on osa nykyistä asevelvollisuusjärjestelmää, eikä siten ole todellinen vaihtoehto asepalvelukselle”, hän jatkaa. Selkeä osoitus tästä on se,

että siviilipalvelusmiehet on vapautettu aseellisista tehtävistä ainoastaan rauhan aikana. Kieltäytymisellään hän halusi osoittaa vastalauseen myös siviilipalveluksen rangaistuksenluontoinen kesto kohtaan. Hänen päätökseensä olivat vaikuttaneet myös palveluspaikkapulan ja puutteellisen tiedottamisen kaltaiset siviilipalveluksen käytännölliset ongelmat.

TOTAALIKIELTÄYTYJÄN SAKOT MUUTETTIIN VANKEUDEKSI – Edessä vielä pitkä tuomiokierre

21-vuotiaan Helsingistä kotoisin olevan totaalkieltäytyjä **Antti Rautiainen** kutsunnoista poisjäämisistä ja muusta kansalaisaktivismista saamat sakkorangaistukset muutettiin 24 vrk:n ehdottomaksi vankeusrangaistukseksi Helsingin käräjäoikeudessa torstaina 23. elokuuta järjestetyssä muunto-oikeudenkäynnissä. Muunnettavana oli yhteensä 73 päiväsakkoa, jotka Rautiainen oli jättänyt maksamatta varattomuuden takia.

Rautiainen on aloittanut totaalkieltäytymisen jo kieltäytymällä osallistumasta kutsuntoihin. Tämä onkin johdonmukaisin tapa osoittaa vastalause asevelvollisuusjärjestelmää kohtaan, sillä kutsunnat ovat tilaisuus, joissa ihmisten palvelusvelvollisuus sotakoneistoa kohtaan määrätään, ja myös aseistakieltäytyjien palveluskelpoisuus määriteltäisiin sodanaikaisia tehtäviä varten – aseistakieltäytymisoikeushan on Suomessa ainakin toistaiseksi tunnustettu vain rauhan aikana.

”Kieltäydyn kaikesta yhteistyöstä armeijaviranomaisten kanssa anarkististen mielipiteiden takia, mukaanlukien ase- ja kutsuntavelvollisuuden suorittaminen”. Rautiainen toteaa.

Nykyisen lainsäädännön mukaan kutsunnoista poisjääminen johtaa kuitenkin erikoislaatuiseen sakkokierteeseen: kutsunnoista poisjääneelle totaalkieltäytyjälle langetetaan sakkorangaistus sekä annetaan uusi määräys saapua kutsuntoihin. Kun hän jättää menemättä, sama toistuu. Kierre saattaa jatkua useita vuosia ja tuottaa jopa kaksinumeroisen määrän sakkorangaistuksia, jotka taas muutetaan ehdottomaksi vankeudeksi, mikäli niitä ei varattomuuden takia kykene maksamaan. Tuomiokierteen jälkeen totaalia odottaa vielä ”asevelvollisuudesta kieltäytymisestä” langetettava 197 vrk:n ehdoton vankeusrangaistus, josta ei vähennetä aikaisemmin kutsunnoista poisjäämisestä langetettuja rangaistuksia.

Vuonna 1994 lainsäädäntöön lisättiin uusi asevelvollisuuslain 39§, jonka tarkoitus oli nimen omaan estää totaalkieltäytyjien useampikertainen tuomitseminen. Käytännössä se ei kuitenkaan näytä toteuttavan tarkoitustaan kaikkien kohdalla. Viisi kansanedustajaa (ensimmäisenä allekirjoittajana **Anni Sinemäki**, vihr.) jätti viime vuoden syksyllä eduskuntakysymyksen, jossa kiinnitettiin huomiota useampikertaisen tuomitsemisen ongelmaan. Puolustusministeri Jan-Erik Enestamin vastauksen mukaan aihetta lainsäädännöllisiin muutoksiin ei kuitenkaan ole.

Antti Rautiainen on jäänyt tähän mennessä pois kutsunnoista yhdeksän kertaa vuosina 1997-2000. Näistä yksi muutettiin nyt ehdottomaksi vankeudeksi, kolmesta hänelle ei ole langetettu sakkoa, kolmesta sakkorangaistuksesta tehdyn valituksen käsittely on kesken ylemmässä oikeusasteessa ja kaksi on menossa

käräjäoikeuden käsittelyyn. Aseistakieltäytyjäliiton tiedossa on muutaman viimeisen vuoden ajalta useita muitakin samanlaisessa kierteessä olleita tai olevia totaalkieltäytyjiä, mutta Rautiainen on liiton tietojen mukaan ensimmäinen, jonka saamia sakkorangaistuksia on muutettu vankeudeksi. Kierteelle ei tällä hetkellä ole näköpiirissä loppua.

Nyt vankeudeksi muutettu 15 päiväsakon rangaistus oli langettu 1.12.1997 tapahtuneesta kutsunnasta poisjäämisestä. Kyseessä oli toinen kerta, kun Rautiainen jäi pois hänelle määrätystä kutsunnasta. Tämän lisäksi muunto-oikeudenkäynnissä käsiteltiin viittä eri mielenosoituksissa ja kansalaistottelelattomuustapahtumissa hänelle vuosina 1997-99 langetettua sakkorangaistusta, joista kahta ei muutettu vankeusrangaistukseksi, koska Rautiainen oli niiden tekohetkellä alaikäinen.

KOKEMUS LAPINJÄRVELTÄ

maanantaina 26.6.

Heräsin Joensuusta puoli kuu-
den aikaan aamulla. Minulle etu-
käteen lähetettyjen paperien pe-
rusteella olin saanut sellaisen kä-
sityksen, että Joensuusta lähtisi
bussi koulutuskeskukselle 6.40,
kuten Helsingistäkin. Ei lähte-
nyt.

Ajattelin, että Lapinjärvi on
kätevästi Joensuusta kulkevan
kutostien varrella, että minäpä
lifton ainakin Lappeenrantaan
saakka. Vartin jälkeen aloin las-
kemaan ohi ajavia autoja, ja kah-
den sadan kohdalla luovutin ja
kävelin takaisin linja-autoase-
malle.

Lopulta olin illalla seitsemältä
Lapinjärvellä, joka on aika myö-
hään suhteutettuna siihen, että
luulin olevani perillä yhdeksältä
aamulla.

27.6.

Eero Soinio soitti meille kasetil-
ta rautalankamusiikkia ja sanoi,
että tunneille ei saa tulla krapu-
lassa.

Timo Virtala sanoi KELA-
infossa, että sivariin voi tulla alas-
ti, asunnottomana ja nälissään, ja
että sivarista kyllä pidetään huol-
ta. Se kuullosti aika rauhoit-
tavalta.

28.6.

Sivari-ryhmätyössä mietim-
me minkälaisina sivareita yleensä
yhteiskunnassa pidetään. Suurin
osa ehdotti kuvaavaksi termiksi
epäluotettavaa. Se oli minusta
masentavaa. Illalla käyn viiden
kilometrin juoksulenkillä.

29.6.

ATK-tunnilla opetettiin jotakin,
mistä minulla ei ole mitään muis-

tikuvaa. Se johtui siitä, että ro-
i-kuin tuntien ajan internetissä, lä-
hinnä sähköpostin parissa. Se
taas johtui siitä, että koulutus-
keskuksen ATK-tilat ovat auki
vain kaksi tuntia päivässä, eikä
se ole tarpeeksi kenenkään
muun kuin Eero Soinion mieles-
tä.

Illalla taas vuorossa viisi kilomet-
riä.

30.6.

Loviisalainen poliisi **Leif Malm-
berg** kävi kertomassa kaksi
neekerivitsiä ja siitä minkälaista
on työskennellä loviisalaisten
narkkarien kanssa.

Ensimmäinen viikonloppu siva-
rissa, takaisin Joensuuhun.

2.7.

Joudun palaamaan koulutuskes-
kukselle jo sunnuntaina, toisin
kuin helsinkiläiset kollegani, joi-
den bussiyhteys toimii ihan oi-
keasti.

3.7.

Päivän aikana on kaksi eri luetoa
kehitysyhteistyöstä. Ne ovat, no,
tylsiiä.

Illalla juoksen viisi kilometriä.

4.7.

Minun ei tarvitse osallistua en-
siaputunneille, koska olen käy-
nyt kurssin lukiossa neljä vuotta
sitten. Minun täytyy kuitenkin
kirjoittaa kolmisivuinen teksti ai-
heesta "Toiminta ydinlaskeuma-
tilanteessa". Aihe on, kuten ar-
vata saattaa, oma ehdotukseni.

Viisi kilometriä.

5.7.

Osallistun ensimmäisen kerran
jalkapallon pelaamiseen. Haluan
pelata kärjessä. Muut sivarit al-
kavat kutsua minua nimellä "Il-
ves", koska he eivät tiedä mikä
minun oikea nimeni on ja koska
minulla on Ilveksen verkkarit
päällä.

6.7.

Meille maksetaan ensimmäisen
kerran päivärahat, 209 markkaa.
Illalla viiden kilometrin lenkki.

7.7.

ATK-tunnilla taas sähköpostissa
roikkumista. Ja sen jälkeen Joen-
suuhun ja Ilosaarirockiin. Kouvo-
lassa ei junaakaan tarvitse odo-
tella kuin noin kaksi tuntia.

11.7.

Palaan päivällä Lapinjärvelle
pidettyäni yhden HL-päivän au-
rinkoisessa Joensuussa.

Jorge Hernandez kertoo meille,
että Latinalaisessa Amerikassa
elämä on kovaa ja epäreilua.

Juoksen kahdeksan kilometriä.

12.7.

Päivä kuluu **Douglas Adamsin**
kirjoja lukiessa.

Illalla pelaamassa futista.

13.7.

Sivarin paras päivä! Se ei kuiten-
kaan johdu siitä, että **Markku
Mattila** pitää luennon mediasta,
vaan siitä, että ohjelmassa on
fudisottelu koulutuskeskuksen
henkilökunnan ja erän 11 välillä.
Eli minun eräni.

Erä 11 voittaa 4-1, ja parasta siinä
on se, että minä pääsen sijoitta-
maan ottelun loppunumerot va-
senta laittaa edeten maalin oike-
aan alanurkkaan – kärkkärillä,
kuinkas muuten.

14.7.

Viikonloppulomalle, joka minun
kohdallani tarkoittaa työskente-
lyä raksalla.

19.7.

HL-päivien ansiosta palaan La-
pinjärvelle vasta nyt, pitämään
sivariesitystäni. Esitykseni on,
suoraan sanottuna, päivän pa-
ras. Ainakin, jos mittarina käyte-
tään sitä kuinka tarkkaavaisesti
yleisö kuunteli ja kuinka usein he
nauroivat. Hitto sentään, minut-
han koulutuskeskuksen pitäisi
palkata puhumaan sivareille.
Aiheenani on, minkälaista elämä
on ilman matkapuhelinta.

Kahdeksan kilometrin lenkki.

MUURINMURTAJILLE KOVAT TUOMIOT

20.7.

Koulutusjakson mielenkiintoisin luento. AKL:n heebo jakaa meille esitettä "Mitä jos ryssä tulee?" ja muutakin materiaalia.

21.7.

Päivän luento kuuluu jälleen Douglas Adamsin Linnunrata-sarjan parissa ja sitten on vuorossa lähtö viikonlopuksi raksahommiin.

Illalla jalkapallon pelaamista.

23.7.

Lähden viimeistä kertaa Lapinjärvelle. Päätän juhlistaa tapahtumaa juomalla kaljaa. Helsingin linja-autoasemalla kohtaan kolme inttihenkilöä (kaksi miestä ja yksi nainen). Ajaudun humalatilastani johtuen provosoimaan heitä laukomaan minulle kaikki mahdolliset sivarin negatiiviset yleistyksiset, ja he tekevät työtä käskettyä. Lisäksi naissotilas sanoo minulle, ettei voi ymmärtää tyttöä joka ottaisi poikaystäväkseen miehen joka ei ole käynyt armeijaa.

24.7.

Viimeinen ilta Lapinjärvellä. Päätän käydä tsekkaamassa Hanhen, paikallisen ravintolan. Ravitsemusliike on täynnä sivareita ja muutamia kai paikallisia miehiä sekä ulkomaalaisia naisia.

25.7.

Lähden kotia kohti 11.15 Helsinkiin menevällä bussilla. Joudun kuuntelemaan koko matkan keskustelua tietokonepeleistä ja tietokoneen kellottamisesta ja ties mistä tietokoneisiin liittyvästä. Olen jo todella lähellä kutsua vierustoveriani ääneen idiootiksi, mutta sitten ollaankin jo perillä.

Jukka Vuorio

Helsingin kärjäoikeus langetti keskiviikkona 21. kesäkuuta kovat tuomiot kahdelle Muurinmurtajat - kansalaistottelematto-muusryhmän aktivistille. Espoolainen opiskelija **Pauli Jyrki-newsky** ja pernejalainen pienviljelijä **Jarno Salminen** saivat molemmat 60 päivää ehdollista vankeutta neljän antimilitaristiaktivistin Helsingin kutsunta-tilaisuudessa marraskuussa 1997 toteuttamasta tempauksesta. Tuomarina toimi "**raaka-Raili**" **Heinonen** ja syyttäjänä **Eija Velitski**. Jyrki-newsky suoritti oikeudenkäynnin aikaan totaaliikieltäytymisestä langetettua vankeusrangaistusta. Kahta muuta tapahtumaan osallistunutta ei oltu saatu haastettua oikeuden eteen. Tuomitut valittavat tuomioistaan hovioikeuteen.

Marraskuussa -97 järjestetyn tapahtuman pontimena oli se tosiseikka, että kutsuntatilaisuudet – joissa tulisi voimassa olevien säädösten mukaan tarjota puolueetonta informaatiota myös siviilipalveluksesta – on kyllästetty sotilaallisella pelleyllä ja siviilipalvelusvaihtoehto kuitataan tavallisesti huomautuksella. Muurinmurtajat aloittivat kutsuntatilaisuuden karnevalisoimisen torvifanfaarilla, jota seurasi aseistakieltäytymismanifestin lausunta ja kutsuntalääkäritodistuksen repiminen symbolisena mielenosoituksena maailmanrauhan puolesta. Kutsuntatilaisuudessa paikalla ollut vanhempi konstaapeli kantoi yhden tapahtumaan osallistuneen hiuksista ulos muiden poistuessa niskuroimatta. Tapahtuma toi mukanaan syytteen "julkisen kotirauhan rikkomisesta", jota päästiin käsittelemään tuomio-

istuimen edessä vasta yli kaksi ja puoli vuotta myöhemmin.

Kärjäoikeudessa langetetut kovat tuomiot perustuivat teko- hetkellä voimassaoleeseen lakiin, joka on säädetty vuonna 1889 (rikoslain 24 luvun 1 §: muurinmurtajia syytettiin kotirauhan rikkomisesta). "Joka vastasanotulla tavalla (tunkeutuu luvatta ja kieltäytyy ilman pätevää syytä poistumasta käskettäessä) rikkoo rauhan siinä talossa, kartanossa tahi aluksessa, jossa [Keisari ja Suuriruhtinas] oleskelee, taikka siinä talossa, jossa [maan Valtiosäädyt tahi joku sääty] tai valtiokunta valtiopäivillä pitävät kokousta, taikka virkahuoneessa, taikka siinä huoneessa, jossa virkatoimitusta pidetään, rangaistakoon sakolla taikka vankeudella korkeintaan yhdeksi vuodeksi. Seuraavassa momentissa taas tarkennetaan, että mikäli tämä tapahtuu väkivaltaisesti tai useamman henkilön yhdessä tekemänä, seurausena on vankeutta. Tosin sanoen tekijöiden määrä ratkaisee rangaistuslajin ja -maksimin sekä sen, vanheneeko rikos kahdessa vai viidessä vuodessa. Antiikkisäädös korvautuu uusilla, 1. 10. 2000 voimaanastuvilla kotirauhan ja julkisrauhan rikkomista koskevilla pykälillä.

Oikeuskäsittelyä seuraamassa ollut Aseistakieltäytyjäliiton lakiasiainsihteeri **Juha Keltti** luonnehtii tuomiota varsin merkilleksiksi ja rankaksi verrattuna esimerkiksi metsäaktivistien vuonna 1996 toteuttamaan mielenosoitukseen eduskunnassa, jossa saman puheenjohtajan ja syyttäjän toimesta tuomitut vankeusrangaistukset

muutettiin hovissa sakoiksi. Merkillisyyksiin voidaan laskea näyttöpuolen puutteellisuus sekä syytteen ja asian kannalta olennaisen käskykehotus erotelun sivuuttaminen poliisien ja sotilasviranomaisten poistaessa muurinmurtajia kutsuntapaikalta. "Kutsuntatilaisuudessa ollut prikaatinkenraali ei todistajankertomuksista saamani käsityksen mukaan kohdistanut minkäänlaista käskyä Muurinmurtajiin, vaan lievästä suosittelemisesta puhuteltelusta siirtyi suoraan käskyttämään poliisia Murtajien poistamiseksi", kertoo kärjäoikeuden istuntoa seurannut Keltti. Syytetyjen oikeusavustaja toiminut oik. lis. **Joonia Streng** kiisti syytteen päämiestensä puolesta näiden asioiden johdosta moneltakin kohtaa, mutta tuomioistuimen päätökseen tämä ei näyttänyt vaikuttavan.

Streng esitti myös, että syyttäjänä toiminut kihlakunnan-syyttäjä Eija Velitski on tehtävään esteellinen mm. pasifisteja kohtaan osoittamansa asenteellisuuden johdosta. Esimerkkinä tästä asenteellisyydestä mainittiin Keskiuomalainen - lehdessä 14.10.1999 julkaistu Velitskin haastattelu, jossa tämä perättömästi leimaa muiden järjestöjen ohessa "Siviilipalvelusmiestiliiton" (vsta -87 Aseistakieltäytyjäliitto) järjestöksi, jonka kautta "kettutarhaiskujen tekijät, ikkunoiden likaaajat ja jopa tuhopolttoihin syllistyneet uusien teiden vastustajat" "verkostoituvat".

Kaj Raninen

Serbiassakin on oikeus aseistakieltäytymiseen – siitä vain ei kerrota

Serbian lain mukaan jokaisella on oikeus aseistakieltäytymiseen, mutta lain käytäntö ja asevelvollisten tiedon puute tekevät oikeudesta lähes merkityksettömän.

Serbialainen nuorukainen voi rekisteröityä aseistakieltäytyjäksi uskonnollisin tai eettisin perustein, kun hänen tulisi rekisteröityä kustuntoja varten. Rekisteröityminen tapahtuu 16-vuotiaana. Aseistakieltäytyminen tämän jälkeen on lain mukaan mahdotonta. Asepalvelus on aloitettava viimeistään 28-vuotiaana.

Oikeudesta kieltäytyä armeijasta ei tiedetä. Suurin osa Serbian alle 16-vuotiaista ei ole kuullutkaan aseistakieltäytymisestä. Tätä puutetta on Serbialaisen **Women In Blackin** aseistakieltäytyjäosasto yrittänyt paikata mm. jakamalla lehtisiä ja järjestämällä bileitä nuorille teemalla "Tule katsomaan mistä aseistakieltäytymisessä oikein on kyse!" Aseistakieltäytymisestä tiedottaminen on leimattu epäisänmaalliseksi ja pasifismi yleensäkin saa poliisien karvat nousemaan pystyyn, joten työ on vaikeaa.

Jos, ja yleensä kun, nuori saa tietää aseistakieltäytymisestä vasta rekisteröidyttyään kutsuntoihin, jää usein ainoaksi todelliseksi vaihtoehdoksi karkuruus. Jos alkaa vaatia oikeutta kieltäytyä aseista Serbiassa panee alttiiksi paitsi vapautensa myös terveytensä ja jopa henkensä. Onkin helpompaa kadota Montenegron rajan yli ja tarvittaessa kauemminkin. Serbialaisille sotilaskarkureille on perustettu "turvakoteja" ainakin Unkariin...

"ME OLEMME YHÄ SODASSA, AIVAN ERITYSLAATUISESSA SODASSA."

Serbiassa, missä kansalaistoiminta jo nyt on vaarallista, on pian koitamassa järjestöille vielä entistäkin raskaammat ajat. Kosovon sodan virallisesta päättymisestä asti Milosevicin hallitus on jatkuvasti käynyt "erityislaatuista sotaa" länsimaita vastaan. Vainon kohteena ovat nyt ihmisoikeuksien piirissä toimivat Jugoslavalaiset kansalaisjärjestöt.

Serbian hallituksen propaganda on pitkään leimannut ulkomailta avustuksia saavien ihmisoikeus- ja rauhanjärjestöjen toiminnan länsimaiden pyrkimykseksi presidentti **Milosevicin** kaatamiseksi. Nyt hallitus on vastannut hyökkäykseen säätämällä uuden lain, jonka tarkoitus on ulkomailta tuetun järjestötoiminnan lopettaminen. Uusi laki kieltää järjestöiltä ulkomaisen avun vastaanottamisen ja järjestöt joilta löydetään ulkomaista valuuttaa lakkautetaan. Ainoan poikkeuksen laissa muodostavat pakolaisjärjestöt, sillä Serbian hallituksella ei ole lainkaan mielenkiintoa auttaa pakolaisia valtion varoilla.

Kansalaisjärjestöjen taloudellinen tilanne Serbiassa on jo aiemmin ollut vaikea. Lehtien painamiseen käytettävää paperia ovat saaneet tuoda maahan vain hallitusta kannattavat lehdet ja paine mustanpörssin kaupan on muutenkin suuri. Saksan markan vaihtoarvo pankissa on neljäsosa laittomasta katukaupasta. Jäljelle jäävät kolme neljäsosaa päätyvät Milosevicin sotakassaan. Jo nyt ennen uuden lain voimaantuloa talouspoliisi on aloittanut kotietsinnät järjestöjen tiloissa ja aktiivien kodeissa ulkomaisen valuutan löytämiseksi samalla, kun turvallisuuspoliisi etsii Kosovoa koskevia papereita.

Pian järjestöt joutuvat tekemään valinnan kahden mahdollisen tien välillä. Yksi mahdollisuus on paeta Serbian rakentaman tullimuurin taakse Montenegroon,

"Kukaan ei tiedä, mitä seuraavaksi tapahtuu. Serbiassa on mikä tahansa mahdollista", ketoo Igor, Serbialainen aseistakieltäytyjäaktiivi (Women In Black).

jossa Saksan markalla on virallinen asema ja olot muutenkin vapaammat. Tämä tarkoittasi kuitenkin toiminnan Serbiassa lopettamista, mikä hallituksen tarkoitus onkin. Toinen mahdollisuus on siirtää toiminta kokonaan maan alle. Maanalaisesta toiminnasta on Serbiassa esimerkinä mm. suosittu, joskin osin nationalistisen populismin käyttämisen vuoksi kiistelty, hallituksen vastainen **Otpor**-liike. Ainakin osa vielä laillista järjestöistä on päättänyt jatkaa toimintaansa tarvittaessa maan alla. Ulkomailta tarjottavan avun muodot rajoittuvat nykyisessä tilanteessa lähes yksinomaan Serbian hallituksen painostamiseen – painottaen oman järjes-

tön aikaisempaa NATO:n pommitusten vastaista toimintaa.

Simo Hellsten

Kirjoitus perustuu Igorin War Resisters Internationalin seminaarissa Oxfordissa 29.-30.7. pitämään esitelmään, sekä aihetta käsitelleiden työryhmien keskusteluihin.

ASEVELVOLLISUUSKESKUSTELUA SAKSASSA

Saksassa käytiin alkukesällä vilkasta keskustelua armeijan uudistamisesta. Entisen liittopresidentti Richard von Weizsäckerin johtama arvovaltainen työryhmä ehdotti maan asevoimien merkittävää muuttamista. Projektin lähtökohdista on tarve mukauttaa Saksan puolustusvoimat kylmän sodan jälkeiseen aikaan. Suunnitelman mukaan palveluksessa olevien saksalaissotilaiden määrää vähennettäisiin 80.000:lla – tämän hetken yli 320.000:sta 240.000:een – koska tarve aluepuolustukseen on merkittävästi vähentynyt. Ehdotuksen mukaan asevelvollisten määrä vähenisi 100.000:lla miehellä, niin että heitä olisi kerralla palveluksessa vain 30.000. Tämä merkitsisi pitkää askelta kohti asevelvollisuuden lakkauttamista; päämäärää, jota ajaa armeijan johtohenkilöistä sekä sosiaali-demokraattien hallituskumppanista, pasifismiorientoituneesta Vihreästä puolueesta muodostuva epätavallinen koalitio.

Viimeisenä asevelvollisuutta ylläpitävänä suurena eurooppalaisena maana Saksa harkitsee yhä vakavammin samaa askelta, jonka muut tärkeimmät NATO-maat, kuten USA, Britannia, Ranska ja Italia, ovat jo ottaneet tai ottamassa: siirtymistä kokonaan vapaaehtoisista koostuvaan armeijaan. Nämä liittolais-

maat ovat kehoittaneet Saksa murttamaan tradition ja luomaan ammattilaisarmeijan, joka kykenee toimimaan yhdessä NATO-kumppaniensa kanssa. USA ja muut liittolaiset väittävät, että Saksa tarvitsee hyvinkoulutetun nopeaan toimintaan kykenevän sotavoiman, jotta se voisi vastata koko painollaan kriisien ennaltaehkäisemisen ja rauhanturvauksen haasteisiin Balkanilla ja muualla.

Tämä ei ole kuitenkaan helppo askel Saksalle, sillä monet näkevät asevelvollisuudesta luopumisessa vaaroja. Entinen puolustusministeri ja oppositiossa olevan Kristillisdemokraattisen liiton johtava sotilasiantuntija Volker Rühle sanoo: *"Menettäisimme sen sosiaalisen siteen, jonka 10 kuukautta kestävä pakollinen asepalvelus luo eri yhteiskuntaluokkien välille. Yhteiskuntamme vieraantuisi ammattilaisarmeijasta, erityisesti jos se houkuttelisi väkivaltaiseen käytäytymiseen tai äärioikeistolaisuuteen taipuvaisia ihmisiä."*

Kansleri Gerhard Schröder taas väitti yleisemmällä tasolla, ettei Saksalla, jolla on harteillaan preussilaisen- ja natsimilitarismin katastrofaalinen perintö, ole varaa kantaa ammattiarmeijaan siirtymisen aiheuttamaa historiallista, yhteiskunnallista ja talou-

dellista taakkaa. *"Asevelvollisuuden lakkauttaminen aiheuttaisi useita uhkia"*, sanoi taas Volker Rühle. Myös asevelvollisuudesta luopumisen taloudelliset kustannukset vaikuttavat pelottavilta. Hallitus on muutenkin nostamassa puolustusmenoja seuraavien neljän vuoden aikana ja kilpailukykyisten palkkojen maksaminen kokopäiväsotilaille saattaisi osoittautua vieläkin kalliimmaksi, vaikka otettaisiinkin huomioon kaavailut henkilöstön leikkaukset. Lisäksi asevelvollisuuden lakkauttamisen myötä menetettäisiin sairaaloissa armeijan sijaan palvelevat aseistakieltäytyjät, mikä panisi maan terveydenhuoltojärjestelmän sekaisin.

Keskustelun lopputulos oli, että asevelvollisuus säilytetään. Entisen presidentin raportissa suunniteltiin muutoksen toteuttamista 10 vuodessa, kun taas armeija on esittänyt uuden suunnitelman, jonka mukaan asevelvollisten määrä pienennetään 100.000:een seuraavien 5-6 vuoden aikana. Luku on paljon pienempi kuin asevelvollisuuden kohteeksi joutuvien nuorten määrä tullee olemaan, joten kehitys johtaa aseistakieltäytyjien määrän lisääntymiseen. Tämä on jo aiheuttanut seurauksia: 1. heinäkuuta 2000 alkaen siviilipalvelus kestää 11 kuukautta ai-

kaisemman 13 kk:n sijasta. Lyhennys merkitsee 460 Saksan markan säästöä jokaista palveluksessa olevaa sivaria kohden kuukaudessa. Kun siviilipalvelusta suorittavia on 120.000, tämä merkitsee vuositasolla n. 55,2 miljoonan Saksan markan säästöä liittotasavallan budjetissa. Lisäksi liittoparlamentti on jo päättänyt, että siviilipalvelusta lyhennetään edelleen kymmenen kuukauteen tammikuussa 2002.

Siviilipalvelusjärjestelmän tulevaisuus on kuitenkin epävarma. Siviilipalveluspaikkojen määrää on vähennetty 20.000:lla, mikä merkitsee palveluksen alkua odottavien sivareiden määrän kasvua. Aseistakieltäytymisen ja siviilipalveluksen parissa toimivat järjestöt kehottavat asevelvollisuusikäisiä olemaan hakematta siviilipalvelukseen ennen kuin ovat saaneet palvelukseenastumismääräyksen armeijaan, vaikka hakumenettely on tällöin paljon monimutkaisempi: vain noin kolmannes heistä ylipäätään kutsutaan palvelukseen. Joka tapauksessa näyttää siltä, että järjestelmä joutuu kohtaamaan vakavia laillisia ja yhteiskunnallisia ongelmia tulevaisuudessa.

(The Right To Refuse to Kill, July 2000)

ASEISTAKIELTÄYTYJIÄ EUROOPAN REUNOILLA

-Ukraina: Andrij Tvardijevych ei linnaan

18-vuotias kieviläinen Andrij Tvardijevych joutui heinäkuussa oikeuden eteen syytettynä "sotilaspalveluksen vilpillisestä välttelmisestä", josta maksimirangaistus on kolme vuotta. Aseistakieltäytymisoikeus on tunnustettu Ukrainassa vain uskonnollisista syistä, ja tällöinkin täytyy esittää valtion tunnustaman, avoimesti väkivallan kieltävän us-

konnollisen yhteisön antama kirjallinen vaakuutus.

Kieltäytymisilmoituksessaan Andrij kertoi, ettei hyväksy kritiikittömään tottelevaisuuteen ja epädemokraattisuuteen perustuvaa sotilaspalvelua. "Mielestäni asepalvelus ei eroa orjuudesta", hän totesi. Hän toi esille

myös palvelusta suorittavien usein hirvittävät olosuhteet, jotka eivät tunnu paljoa eroavan esim. naapurimaa Venäjän tilanteesta.

Andrijlla ja hänen paikallisilla tukijoillaan ei olisi ollut varaa kustantaa oikeudenkäyntikulua, joten niitä varten pyydettiin pyydetään lahjoituksia ulkomaisilta ak-ryhmiltä, mihin

myös Aseistakieltäytyjäliitto osallistui. Asianajajasta olikin hyötyä, sillä 13. heinäkuuta järjestetty tuomioistuinkäsittely toi mukanaan olosuhteisiin nähden varsin hyvän tuloksen: yhden vuoden ehdollinen vankeustuomio ja 530 hriinnan sakko (n. 600 mk). ”Pääsin lähtemään oikeussalista klo 12.30 ja 13.00 olin jo mukana meidän Ei rajoja-aktiossa”, Andrij kertoi AKL:lle lähettämässään sähköpostiviestissä.

-Kreikka: Nikos Karanikas vapautettiin syytteistä

Kreikkalainen aseistakieltäytyjä **Nikos Karanikas** oli oikeuden edessä sotilaskarkuruudesta syytettynä 27. kesäkuuta. Hän oli aseistakieltäytymisensä takia neljä kuukautta vangittuna jo vuonna 1995 ja nyt toteutettua oikeudenkäyntiä oli viimeisen reilun kolmen vuoden aikana lykätty jo neljä kertaa. Oikeudenkäynnin lopputulos oli lähes historiallinen, sillä Karanikas vapautettiin kaikista syytteistä.

Kreikassa hyväksyttiin siviilipalveluslaki – tosin perin keho sellainen – viimein vuonna

1997. Karanikaskin jätti tuolloin siviilipalvelushakemuksen, mutta sitä ei hyväksytty: siviilipalvelukseen voi maassa hakea vain ennen asepalveluksen aloittamista ja hänen katsottiin suorittaneen palvelusta ollessaan sotilasvankilassa pari vuotta aikaisemmin. Tuomioistuimen päätös saattaa avata sekä Karanikasille että muillekin ennen vuotta -97 kieltäytyneille mahdollisuuden päästä vaihtoehtopalvelukseen. Karanikas itse on kuitenkin edelleen palvelusvelvollinen, eikä ole tiedossa mitä hänelle tapahtuu seuraavaksi.

-Turkki: kolme julistautui aseistakieltäytyjäksi

Istanbulin antimilitaristit järjestivät kansainvälisenä aseistakieltäytyjäpäivänä (15. toukokuuta) mielenosoituksen yhteistyössä turkkilaisen yhteiskunnan militarisoitumista vastustamaan vuonna -96 perustetun *Demokratian ja solidaarisuuden puolueen* kanssa. Poliisi yritti häiritä tapahtumaa määräämällä järjestäjät poistamaan sanan ”aseistakieltäytyminen” julisteista ja estämällä heitä pitämästä kokousta konferenssihuoneessa. Tapahtumaan osallistui kuitenkin yli tuhat ihmistä.

Eräs mielenosoituksen puhuja kertoi: ”Turkin armeija on voittanut ottelunsa valtion siviililaitoksia, uskonnollista maailmaa ja kansalaisyhteiskuntaa vastaan. Näin ollen suuria määriä taloudellisia voimavaroja käytetään sotaoperaatioihin Kurdistanissa ja ruokki- maan yhtä itäisen Välimeren alueen suurinta ja voimakkainta sotilaskoneistoa. Sotakonetta, jonka päämääränä on tulla Lähi-Idän ja entisen neuvosto-Aasian asetuotannon keskipisteesi; konetta, joka imee 24% maan

bruttokansantuotteesta silloinkin, kun talouskriisi kasvoi todella vakaviin mittasuhteisiin.”

Puheiden jälkeen kolme nuorta miestä, **Ugud Yorulmaz, Timucin Kixifay ja Hasan Gimen** lukivat aseistakieltäytymisilmoituksensa. Heitä ei pidätetty suuren väkimäärän takia eikä sen jälkeenkään ole tapahtunut paljoa. Istanbulin antimilitaristien Uygur Abacy sanoo: ”Hallitus ei ole reagoinut tapahtumaamme eikä aseistakieltäytymiseen. Tämä johtuu uskoakseni siitä, etteivät he halua julkisuutta toiminnallemme. Tavoitteemme oli tulla pidätetyiksi ja aiheuttaa suuri skandaali Turkissa, mutta hallitus kaa- vailee ilmeisesti hiljaista oikeusprosessia suunnittelemamme skandaalin sijaan.”

Aseistakieltäytymisoikeutta ei ole tunnustettu Turkissa missään muodossa.

(*The Right to Refuse to Kill, July 2000*)

-Georgia: asevelvollisuus siittää korruptiota

Asevelvollisuus lakkasi tosiasiaa olemasta Georgiassa maan itsenäistymisen jälkeen, koska heikolla valtiolla ei 90-luvun alkupuolen levottomina aikoina (Etelä-Ossetian konflikti, sisällissota, Abhasian sota) ollut resursseja toimeenpanna sitä. Vuodesta 1994 alkaen järjestelmä on kuitenkin pyrittä palauttamaan, vaikkei kunnollista rahoitusta sen ylläpitämiseksi ole vieläkään.

Vaihtoehtopalveluslakikin hyväksyttiin joulukuun lopulla 1997, mutta varojen puutteen takia sitä ei ole pantu toimeen. Tällä hetkellä on kuitenkin toiveita, että vaihtoehtopalvelusta hallinnoiva elin perustettaisiin Sosiaali- ja terveysministeriön yhteyteen.

Asialla on kiire, sillä nykyään aseistakieltäytyjät joutuvat ostamaan itselleen vapautuksen palveluksesta asevelvollisuusten palvelukseen määräämistä hoitavilta ”aluekomissariaateilta”. Vapautuksen ostamista harrastavat toki muutkin kuin vakaumukselliset aseistakieltäytyjät, sillä palvelusolosuhteet armeijassa ovat äärimmäisen heikot, asevelvollisia saatetaan lähettää konfliktialueille ja maan – ja sen myötä myös useimpien kotitalouksien – taloudellinen tilanne on erittäin huono. Myös sotilaskarkureita on paljon ja monet heistä joutuvat lahjomaan tuomareita välttääkseen uhkaavat ankarat rangaistukset.

Asevelvollisuusjärjestelmästä on Georgiassa siis tullut pimeiden tulojen hankkimisen väline sen kanssa tavalla tai toisella tekemisissä oleville viranomaisille. ”Maan taloudellisesta tilanteesta johtuen, ts. palkat maksetaan myöhässä ja/tai ovat erittäin alhaisia, korruptio kukoistaa kaikkialla byrokraatiasa... Korruptiota suvaitseva mielenlaatu, joka vallitsi Neuvostoliitossa, luonnehtii yhtä hyvin myös tämän päivän georgialaista yhteiskuntaa”, kertoo ”Peacemaking and Community Development”-järjestön **George Geguchadze** raportissaan.

(*George Geguchadze: ”What is going on? Georgia”, The Right to Refuse to Kill, July 2000*)

TRIDENT PLOUGHSHARES JATKUU

Vuonna 1998 käynnistynyt Trident Ploughshares 2000 -kampanja jatkui kaksiviikkoisella aseidenriisuntatapahtumalla Skotlannin ydinasetukohdissa elokuun alussa. Tapahtuman ohjelmaan kuului päivittäistä kansalaistottelemattomuutta: tukikohtien porttien blokkauksesta, aidan leikkaamisesta, luvattomia tunkeutumisia tukikohdan alueelle ym. Aseidenriisuntatoiminta johti kaikkiaan 142 pidätykseen.

Tapahtumat alkoivat 1. elokuuta, kun rauhanaktivistit blokkasivat Faslanen tukikohdan molemmat portit. Eteläiselle portille pystytettiin viisi metriä korkea rakennuspylväistä tehty rakennelma, jonka päälle kiivenneet kaksi aktivistia tukkivat portin 13 tunnin ajaksi. Pohjoisella portilla blokkaukseen liittyi 30 Trident-ydinkärkiä valmistavan tehtaan luota Aldermastonista 26. kesäkuuta lähtenyt rauhankävelijää, jotka kutsuttiin seuraavaksi päiväksi Glasgown ylipormestarin viralliselle vastaanotolle. Ensimmäisen päivän tapahtumien yhteydessä pidettiin 83 ihmistä.

Trident Ploughshares -kampanjan lehdistöedustaja totesi ensimmäisen päivän jälkeen: "Olemme jälleen rohkaistuneita saadessamme nähdä noin monien ihmisten vastustavan rikosta ihmiskuntaa vastaan rauhanomaisella mutta päättäväisellä tavalla. Koemme, että Tridentien suhteen vallinnut itsetyytyväisyys on murtunut. Asia herättää entistä enemmän keskustelua virallisissa piireissä ja yhä usemmat tavalliset ihmiset ymmärtävät, että he voivat tehdä sille jotain. Aiomme jatkaa tätä hyvää työtä seuraavien 14 päivän ajan."

Ja työ myös jatkui: Nagasakin ydinpommin muistopäivänä (9.8.) kolme aktivistia meloi pienellä puhallettavalla veneellä Coulportin tukikohdan sisälle. He onnistuivat pääsemään valtavan, 153.000 tonnin kelluvan laiturin viereen ennen kuin sotilaspoliisit pysäyttivät aseidenriisuntatoimen. Trident-ydinkärjet sijoitetaan ohjuksiin samalla laiturilla sukellusveneiden lähtiessä partioimaan merelle. Pari päivää aikaisemmin kaksi aktivistia onnistui puolestaan uimaan muutaman metrin päähän Trident-veneestä samassa tukikohdassa.

Kuten TP2000-kampanjassa aikaisemminkin, myös tällä kertaa suomalaiset rauhanaktivistit olivat vahvasti mukana tapahtumis-

sa. Belgiassa asuvat **Hanna Järvinen** ja **Katri Silvonen** sekä tamperelainen **Hanneriina Moisseinen** blokkasivat 3. elokuuta Coulportin asevarikon pääportin kiipeämällä istumaan sen päälle. Sotilaspoliisi poisti heidät sieltä nostolava-autolla. "Trident-järjestelmä ei ole ongelma vain Britannialle vaan koko maailmalle. Siksi ihmiset eri puolilta maailmaa osallistuvat tähän kampanjaan", suomalaisnaiset totesivat kannanotossaan.

KANSALAIJÄRJESTÖT VAATIVAT ASEVIENTIKIELTOA INDONESIAAN

33 Eurooppalaista kansalaisjärjestöä jätti 18. syyskuuta yhteisen Euroopan Unionin ministerineuvostolle suunnatun lausunnon Ranskan ulkoministerille. Lausunnon vaadittiin vuonna 1999 käytetyn asevientikiellon Indonesiaan palauttamista voimaan.

Tärkein peruste asekiellon vaatimukselle ovat Länsi Timorissa tapahtuneet kolmen YK:n virjailijan murhat, mutta muina syinä luetellaan myös levottomuudet ja Indonesian armeijan siviileihin kohdistamat

SOA SULJETTIIN, UUSI SAMANLAINEN TILALLE

USA:n kongressi päätti kesällä lakkauttaa latinalaisen Amerikan sotilaita kouluttavan the School of Americasin (SOA), josta ovat hakeneet oppejaan monet maanosan pahamaineisimmista ihmisoikeusrikkolaisista. Viime aikoina suuri osa laitoksen oppilaita on tullut Meksikosta ja Kolumbiasta, joissa tapahtuvat myös läntisen pallonpuoliskon pahimmat ihmisoikeusrikkokset.

Samassa äänestyksessä päätettiin kuitenkin perustaa uusi oppilaitos nimeltään "Läntisen pallonpuoliskon turvallisuusyhteistyön maanpuolustusoppilaitos", joka toteuttaa samaa tehtävää ja toimii samassa paikassa kuin SOAkin, Fort Benningin sotilastukikohdassa Georgiassa.

SOAn lakkauttamiseksi jo yli kymmenen vuoden ajan mielenosoitusten ja lobbauksen muodossa työskennellyt SOA Watch-liike aikoo luonnollisesti jatkaa toimintaansa, ja vuosittaista suurmielenosoitusta Fort Benningissä ensi marraskuussa valmistellaan jo täyttä päätä. Viime vuonna SOAn sulkemista vaatinut mielenosoitus kokosi n. 12.000 ihmistä, joista 4.400 osallistui kansalaistottelemattomuuteen kävelemällä luvatta tukikohdan alueelle.

väkivaltaisuudet Acehissa ja Länsi-Papualla.

Aseviennin jatkaminen tarkoittaisi armeijan toimien hyväksymistä ja tekee tyhjäksi Indonesian siviilihallinnon pyrkimykset kriisien rauhanomaiseen ratkaisemiseen.

Allekirjoittajat olivat etupäässä Itä-Timorin kysymyksen kanssa toimivia järjestöjä ja suuria rauhanjärjestöjä. Suomesta allekirjoittajina olivat Sadankomitea ja Rauhan Liitto.

ASEISTAKIELTÄYTYJIEN ASKELEET

Suomalaisen aseistakieltäytymisen historia palaa ainakin 1900-luvun alkuun. Aseistakieltäytyjien matka tähän päivään on täynnä alistumattomuutta ja vastarintaa. Usein aseistakieltäytyjät ovat onnistuneet nolaamaan virallisen järjestelmän kekseliäillä tempauksillaan.

1800-luvun alkupuolella Suomi oli Venäjän alainen demilitarisoitu alue, eikä aseistakieltäytyjäliikkeelle ollut tilausta. Suomen ensimmäinen laajamittainen aseistakieltäytymistempaus oli 1900-luvun alussa, jolloin tsaari **Nikolai II** pyrki venäläistämään muutama vuosikymmen aikaisemmin perustetun Venäjälle alisteisen, mutta silti kansallisen Suomen armeijan.

Venäläistämisen seurauksena suomalaiset organisoivat laajoja kutsuntalakkoja. Vuoden 1902 kutsunnoista jäi pois noin puolet asevelvollisista. Protesti onnistui ja tsaari vapautti suomalaiset asevelvollisuudesta.

Tapaus Arndt Pekurinen

Seuraavat kutsunnat pidettiin vuonna 1918, kansalaissodan aikana. Suomen itsenäistymiseen liittyneet poliittiset virtaukset olivat militarisoineet maata voimakkaasti (perustettiin mm. jääkäriliike, punakaarti ja suojeluskunnat). Toisaalta kansainvälinen rauhanliike oli voimistunut vastavoimana ensimmäiselle maailmansodalle ja myös suomalainen rauhanliike organisoitui.¹

Siviilipalvelus nousi rauhanliikkeen keskeiseksi kysymykseksi. Aseettoman palveluksen suorittaminen osana sotalaitosta oli ollut mahdollista uskonnollisista syistä vuodesta 1922 asti, mutta rauhanliikkeet vaativat puolustuslaitoksesta kokonaan erillistä siviilipalvelusta.

Tapahtumat kärjistyivät **Arndt Pekurisen** tapaukseen. Pekurinen kieltäytyi asepalveluksesta vuonna 1926. Muutamaa vuotta myöhemmin hänet vangittiin, ja Pekurinen aloitti nälkälakon. Viranomaiset pyrkivät salaamaan tapahtumat, mutta tieto protestista vuoti vankilan ulkopuolelle ja rauhanliikkeiden toimesta aina ulkomaille asti. Pekuriselle kerätyn kansainvälisen addressin allekirjoitti mm. 60 Britannian alahuoneen edustajaa, **Albert Einstein** ja muita intellektuelleja.

Sotalaitoksen ulkopuolinen siviilipalvelus mahdollistui vuonna 1931. Kahden ensimmäisen vuosikymmenen aikana sivarin suoritti 500-600 henkilöä. Käytännössä siviilipalvelukseen pääsi vain uskonnollisista syistä. Jehovan todistajat muodostivat totaaliakieltäytyjien pääjoukon.

Pekurinen vapautui vankilasta 1932, mutta joutui hankaluksiin heti Toisen maailmansodan puhjettua. Siviilipalvelus ei vapauttanut armeijasta sodan aikana (kuten ei tänäänkään). Talvisodassa sivarit määrättiin töihin kouluihin ja sairaaloihin, mutta jatkosodassa he joutuivat aseettomaan palvelukseen. Pekurisen lisäksi tiedossa on noin 130 sivaria, jotka kieltäytyivät astumasta armeijan riveihin. Heidät tuomittiin vankilaan, osa teloitettiin.

Pekurisen kohtalona oli "kadota" jatkosodan aikana. Ilmeisesti Pekurinen kuljettiin vankilasta rintamalle ja määrättiin ruotuun. Pekurisen kieltäytyttyä kenttäoikeus teloitti hänet. Viranomaiset yrittivät haudata Pekurisen sankarihautaan "rintamalla kaatuneena", mutta aikeista luovuttiin, koska Pekurisen vaimo uhkasi

Suomen Antimilitaristinen Liitto, jonka puheenjohtajana toimi Arndt Pekurinen. (20-luvulla)

syytteellä ruumiinhäpäisystä. Kuolemas- ta ei tehty koskaan virallista tutkimusta.

Sotaan sopeutumattomat

Virallinen historiankirjoitus kertoo mie- lllään tarinaa talvisodan ihmeestä ja suomalaisten yhtenäisyydestä. Mainit- sematta jää, että edes sodan aikana suo- malaiset eivät muodostaneet yhtä rintaa- maa. Monet lähtivät sotaan pakoon ns. metsäkaartiin. Esimerkiksi Lapin Kola- rissa tiedetään kokonaisen kylän mies- ten lähteneen ryhmäpäätöksellä met- sään. Näistä viisi ammuttiin myöhem- min, yksi kidutettiin kuoliaaksi ja osa pa- keni Ruotsiin.

Rintamalla tilastoitiin yli 15 000 karkuria. Karkuruuksien painopiste osuu jatko- sotaan, jolloin Suomen armeija ylitti van- han rajan. Rajan ylityksen jälkeen monet kokivat sodan hyökkäykseksi puolus- tautumisen sijaan. Ainakin osa karku- ruuksista voidaan näin ollen luokitella aatteellisiksi kieltäytymisiksi (väheksy- mättä silti inhimillisen pelonkaan kanssa kamppaileita henkilöitä).

Kenttäoikeus reagoi rajalla tapahtunei- siin joukkokieltäytymisiin teloituksilla ja vankeustuomioilla. Vankien määrä koho- si vankiloissa lähes 2700 hengellä. Jatko- sodan aikana vankiloissa virui myös lä- hes tuhat poliittista vankia turvasäilössä (etupäässä kommunisteja). Näistä 600 istui ilman oikeudenkäyntiä.

Partaradikaalit ja muut kurittomat

Vuonna 1959 myös siveelliset syyt tun- nustettiin aseistakieltäytymisen perus- teeksi uskonnollisten syiden rinnalla. Vakaumusta tutkimaan asetettiin vakau- muksentutkintalautakunta, johon kuului tuomari, upseeri, sosiaaliministeriön edustaja, pappi ja psykiatri (!).

Käytännössä ei-uskonnollinen kieltäy- tyjä läpäisi kuitenkin vain harvoin kuu- lustelut. Tämän lisäksi pitkä 14 kk:n palvelusaika piti sivarien määrän kuris-

sa.² Vuoden 1959 lain aikana kieltäytyi silti yli 1400 henkilöä.

Uusi laki kohteli erityisellä ”huolella” Jehovan todistajia, jotka määrättiin pal- velukseen Karvian erityistyölaitokseen. Palvelusaika oli muista poiketen 16 kk:tta, jonka päälle määrättiin usein vielä vuoden verran ylimääräistä. Jehovat asuivat 8-10 hengen huoneissa, joissa oli yksi sähkölamppu, kuivakäymälä ja ”ruh- tinaalliset” kymmenen astetta lämmintä talviaikaan. **Kekkonen** lakkautti Karvian vuonna 1969 sen jälkeen, kun paikka oli nimitetty julkisen kohun saattelemana keskitysleiriksi.

Laki kriisiytyi lopullisesti 60-luvun lopul- la kulttuuri- ja opiskelijaradikalismien aallokoissa. Vuonna 1967 Sadankomitea järjesti ns. Helluntain epämarssin, jonka päätteeksi neljä armeijan käynnyttä poltti passinsa. Myrkyisiä julkisuuskeskustelu nimitti protestoitijat liuhuparroiksi ja partaradikaaleiksi. Puolustusministeriö lähetti niskuroijille uudet passit.

Yleiseen radikalismiin liittyen alkoi si- veellisistä syistä kieltäytyviä tungeksia tutkintalautakunnan eteen. Lautakunta reagoi hylkäämällä lähes kaikki ano- mukset. **Erik Schüller** protestoi saa- maansa päätöstä pitämällä Vanhalla yli- oppilastalolla puheen, jossa hän yllytti aseistakieltäytymiseen. Yllyttäminen oli säädetty rikokseksi jatkosodan aikana, ja Suojelupoliisi teki Schülleristä ilmian- non.

Schüllerin kävellessä oikeuteen kerättiin ympäri maata noin kaksituhatta nimeä listaan, jonka teksti yllytti niin ikään aseistakieltäytymiseen. Viranomaiset olivat aluksi haluttomia haastamaan tu- hansia ihmisiä oikeuteen, joten alle- kirjoitukset toimitettiin lehdistölle, Suo- jelupoliisille ja jotkut kävivät vielä var- muuden vuoksi ilmiantamassa itse it- sensä. Alkoi Suomen itsenäisyyden ajan merkillisin ja laajin oikeusjuttu.

Lehdistön riemuksi syytetyt suhtautui- vat oikeuslaitokseen epäkunnioittavasti

Totaalikieltäytyjä Lassi Kurittu kannetaan kotoaan vankilaan, jossa hän aloitti välittömästi nälälakon. Kurittu armahdettiin 17-päivän lakon jälkeen (1986)

ja kilpailivat kovimmasta tuomiosta ”päävoittona”. **M. A. Numminen** esitti oman puolustuspuheenvuoronsa laula- malla. Päävoitto oli vuosi ja neljä kuu- kautta, useimmat saivat sakkoja. Lopulta presidentti armahti kaikki oikeus- ja puo- lustuslaitoksen tultua naurunalaiseksi.

Rauhallisen kehityksen aika

Vuonna 1969 voimaan tullut uusi laki ly- hensi siviilipalvelusta 12 kk:een ja ei-us- konnollisten kieltäytymisperusteiden skaalaa laajennettiin niin, että mukaan mahtuivat myös yhteiskunnalliset ja ”ra- tionaaliset” syyt. Aseistakieltäytyjien määrä kasvoi: vuonna 1971 sivariin lähti noin 300 henkilöä, vuonna 1980 luku- määrä ylitti tuhannen. Totaalikieltäytyjiä oli 70-luvulla noin tuhat, joista pääosa yhä Jehovan todistajia.³

Vakaumuksentutkintalautakunta reagoi siviilipalveluksen kasvaneeseen suosi- oon hylkäämällä yhä enemmän hake- muksia. Vuonna 1974 perustettu Siviili- palvelusmiesliitto alkoi vaatia koko tut- kintalautakunnan lakkauttamista.

"...lakkoon osallistui yli 400 sivaria ja lisäksi muutama totaali tuki kampanjaa nälkälakolla." (1990)

Konflikti kulminoitui **Pentti Haaparanan** tapaukseen: hänen hakemuksensa hylättiin ja Haaparanta astui vankeuteen. Amnesty määritteli Haaparannan mielipidevangiksi ja kuukauden jälkeen tutkin-talautakunta hyväksyi Haaparannan "uusitun" todistuksen. Tämä oli vaihtanut tekstissään sanan tolstoilainen sanaan gandhilainen. Tutkintalautakunta tuli naurunalaiseksi, ja presidentti armahti Haaparannan.

Lex Pihlajamäki

Puolustusministeriö ryhtyi laatimaan uutta siviilipalveluslakia, joka tuli voimaan 1987. ⁴ Ns. Lex Pihlajamäki lakkautti kuulustelumenettelyn, vapautti Jehovat palveluksesta, mutta kytki siviilipalveluksen lähelle kokonaisuunpuolustusta.

Rauhanjärjestöt vastustivat siviilipalveluksen militarisoimista pyrkien pitämään palveluksen "rauhanpalveluksena". Muun muassa Helsingin yliopiston sivarit kritisoivat lakia käymällä näyttämässä kirjaimellisesti persettä valtioneuvostolle. Lehdistö nimitti protestoijat pyllistäjiksi.

Siviilipalveluksen pituus kasvoi uuden lain myötä 16 kk:een, mikä merkitsi paluuta 30 vuoden takaiseen käytäntöön. Aseistakieltäytyjäliitoksi nimensä muuttanut Siviilipalvelusmiesliitto järjesti heti lain voimaantulon jälkeen sivarien yhden päivän työnseisauksen. Totaalikieltäytyjien määrä kasvoi ja Amnesty adoptoi toistakymmentä vangittua totaalia kansainvälisille listoilleen.

Myös vuonna 1989 järjestettiin sivarien työnseisaus, mutta merkittävin kamp-

pailu käytiin keväällä 1990, jolloin sivarit aloittivat lakon ilman takarajaa. Parhaimmillaan lakkoon osallistui yli 400 sivaria ja lisäksi muutama totaali tuki kampanjaa nälkälakolla. Lain mukaan lakkoilevien sivarien olisi pitänyt päätyä ehdottomaan vankeuteen oltuaan viikon luvatta poissa palveluksesta. Lakko kesti neljättä viikkoa ja vain muutamat saivat pieniä rangaistuksia, vaikka parikymmentä lakkolaista kävi jopa itse ilmoittamassa itsensä poliisille.

Ministeriö antoi periksi ja aloitti uuden lain valmistelun. Kolme totaalia jatkoi kuitenkin nälkälakkoaan, kunnes presidentti armahti heidät yli kuukauden paaston jälkeen. Vuonna 1992 voimaan tulleessa laissa siviilipalvelus irrotettiin lähes kokonaan puolustushallinnosta, palvelusaikaa laskettiin noin 13 kk:een ja palveluspaikkojen määrää lisättiin

hieman antamalla yksityisoikeudellisille yleishyödyllisille järjestöille rajoitettu oikeus pitää sivareita. Totaalien määrä las-ki ja siviilipalvelukseen hakeutuvien määrä nousi 2000-3000 henkilöön/vuosi.

Kamppailuista kamppailuihin

Vuonna 1999 astui voimaan jälleen uusi siviilipalveluslaki, joka ei tuonut merkittäviä uudistuksia palvelukseen. Sen sijaan lyhin varusmiepalvelusaika laski samaan aikaan 6 kk:een. Epäkohdan johdosta on järjestetty muun muassa kaksi yhden päivän mittaista sivarien lakkoa marraskuussa 1998 ja toukokuussa 1999. Myös totaali kieltäytyjien määrä on kasvanut ja Amnesty on adoptoinut jälleen totaaleja mielipidevangeiksi.⁵

Lyhyemmän siviilipalveluksen lisäksi viimeisimpien lakkojen tavoitteina on ollut palveluspaikkatilanteen parantaminen ja asevelvollisuudesta vapauttaminen myös kriisitilanteissa. Jälkimmäinen vaatimus on ollut esillä jo viime sodasta saakka. Edellinen vaatimus on ollut tapetilla 80-luvulta lähtien. Näiden lisäksi siviilipalveluksen sisällöllinen kehittämiseen on kiinnitetty yhä enemmän

huomiota ainakin 70-luvulta asti. Yhtä kauan aseistakieltäytyjät ovat kritisoi-neet viranomaisia siitä, että nämä lai-minlyövät velvollisuutensa aseistakiel-täytymisestä tiedottamisessa.

Aseistakieltäytyjät ovat protestoineet sitkeästi sitä vastaan, että heitä rankais-taan vakaumuksensa vuoksi. Aseista-kieltäytymismahdollisuus onkin kehitty-nyt hiljalleen, mutta pienin askelin. Mit-tään emme ole saaneet tarjottimella, vaan kaikki uudistukset ovat olleet mei-dän omien kamppailujemme ansiota.

Myös ensi vuonna voimaan astuvan uu-den siviilipalveluslain uudistukset on nähtävä ennen kaikkea aseistakieltäy-tyjäliikkeen aktiivisen toiminnan tulok-siksi. Lain sisältö ei kuitenkaan ole vielä täysin muotoutunut ja siihen jää joka ta-pauksessa olennaisia epäkohtia. Moni-en aseistakieltäytyjien tavoite, sota-laitoksen purkaminen, on niin ikään yhä kaukana.

Uusille kamppailuille on siis tilausta nyt ja jatkossakin.

Jukka Peltokoski

Aseistakieltäytyjäliiton hallitus liiton 25-vuotisjuhlassa (kevät 1999)

Kirjallisuutta:

Aho, Uolevi: Kurikompanian kirkonkellot. Aseistakieltäytyjäliitto, 1996.

Kalemaa, Kalevi: Suomalaisen rauhanliik-keen juuria. Rauhankirjallisuuden edistä-misseura, 1981.

Raninen, Kaj (toim.): Katkelmia alistumi-sesta ja vastarinnasta. Aseistakieltäyty-jäliitto, 1998.

Tuomikoski, Juha: Aseistakieltäytyjän maailma. Aseistakieltäytyjäliitto, 1989.

¹ *Ensimmäinen maamme rauhan-yhdistys, Suomen Rauhanliitto, perustetiin vuonna 1907, mutta viranomaiset lakkauttivat sen jo vuonna 1913. Suomen Rauhanliitto-Kansainliitto-yhdistys (nyk. Suomen Rauhanliitto-YK-yhdistys) perustettiin vuonna 1920, radikaalimpi Suomen Antimilitaristinen Liitto vuonna 1923 ja kristillinen Sovinnonliitto vuonna 1919. Työväenliikkeen piirissä oli lisäksi itse-näistä antimilitaristista liikehdintää.*

² *Palveluksen pituus tosin lyheni vuonna 1959 kaksi kuukautta aiemmasta 16 kk:sta.*

³ *1970-luvun rauhallisen kehityksen rik-koi ainakin yksi mainitsemisen arvoinen tapaus. Kielteisen siviilipalveluspäätök-sen saanut Reima Kekäläinen teki armei-jan putkassa istumisen Suomen ennätyk-sen suorittamalla koko asevelvollisuu-tensa istumalla protestina 8 kk:tta arestis-sa Karjalan prikaatissa.*

⁴ *Vielä ennen lain voimaantumista ehti tutkintalautakunta kuitenkin hylätä Lassi Kuritun ja Esa Yrityksen hakemukset. Molemmat kieltäytyivät armeijasta ja heidät kirjaimellisesti kannettiin poliisi-voimin vankilaan. Molemmat aloittivat nälkälakon, Amnesty puuttui asiaan ja presidentti armahti kummankin.*

⁵ *Totaali kieltäytyjien määrän kasvu 1990-luvulla ei selity kuitenkaan yksin-omaan siviilipalvelustilanteesta käsin. Viime aikoina myös ehdottomien, kaikes-ta palveluksesta, kieltäytyvien määrä on kasvanut yhteiskunnallisen radikalismiin vilkkaan kauden myötä.*

Kuinka armeijat vahvistavat globaalikapitalismia

NIKEN SOTAJOUKOT

Globalisaation ja militarismin välinen yhteys jäi melkein huomiotta, kun USA:ssa keskusteltiin hiljattain kauppasuhteista Kiinan kanssa. Kiinan kansan vapautusarmeija hyöttyy suuresti lisääntyvästä kaupasta Yhdysvaltojen kanssa ja Aasian "uusien tiikereiden" dynaaminen kasvu on paljon velkaa armeijan dominoimille sisäisille turvallisuusjärjestelmille, jotka suojaavat ulkomaisia sijoittajia itsenäisiltä ammattiyhdistyksiltä. Sadoista viime vuosina julkaistuista "hikipaja"-kertomuksista vain harvoissa edes mainitaan ulkomaisien sijoittajien – joista monet ovat Taiwanissa tai Etelä-Koreassa päämajaansa pitäviä kenkien ja vaatteiden valmistajia – ja Thaimaan, Indonesian, Malesian ja muiden alueen valtioiden korruptoituneiden armeijoiden välinen äänetön liittolaisuus.

Niken liiketoimet Indonesiassa ovat valaiseva esimerkki. Niken toimitusjohtaja, monimiljardööri **Phil Knight** on usein syytännyt solvauksia Niken kriitikkoja kohtaan vaivautumatta juurikaan salaamaan ylenkatsettaan. Useita vuosia sitten hänen prihmisensä lähettivät "Hyvä osakkeenomistaja"-kirjeen, joka sisälsi seuraavan kaltaisia kysymyksiä ja vastauksia: "Miksi ihmeessä Nike valitsi Indonesian kaltaisen hirvittävän paikan kenkien tuotantomaaksi?" Knight vastasi sanomalla, että USA:n hallitus oli pyytänyt häntä sijoittamaan kenkätehtaita Indonesiaan korvaamaan sen, että Pentagonin Tyynenmeren joukkojen komentaja oli vetämässä USA:n joukkoja kaakkois-Aasiasta.

Ulkoministeriön virkamiehet yrittivät otaksuttavasti korvata yhdenlaisen vaikuttamiskeinon toi-

sella, kun alueen voimatasapaino muuttui 1980-luvun puolivälissä. Käytännössä osoittautui kuitenkin, etteivät brutaalit alihankkijat, jotka Nike siirsi yhtiön pohjois-Aasian tuotantokohteista Taiwanissa ja Koreassa, kyenneet hillitsemään itseään Indonesian oloissa ja ajoivat voitontavoittelunsa äärimmäisiin mitasuhteisiin. Työläisten vastalauseet purkautuivat lakkoina, jotka säännöllisesti kulminoituivat poliisin ja sotilasyksiköiden paikalle kutsumiseen. Kenkien tuottajista tuli pahamaineisia työlakien rikkojia ja vastuullisia sotilasyksiköiden laajamittaiseen sekaantumiseen työkiistoihin. Suurin piirtein samoihin aikoihin Soulissa perustettiin kansalaisjärjestö, jonka julkilausuttu tar-

koitus on tarkkailla korealaisen yhtiöiden toimintaa kehitysmaissa. "Peoples Solidarity for Participatory Democracy"-ryhmä on tutkinut työläisten oloja eri maissa Sri Lankasta Guatemaalaa. Vaikka PSPD:n raportit ovat olleet hyödyllisiä hikipajoja vastaan kampanjoiville ihmisille sekä pohjoisessa että kehitysmaissa, Koreassa ei koskaan syntynyt minkäänlaista julkista painetta, joka olisi saanut nuoruukoitsijat varpailleen.

Korkeat arvot, matalat palkat

Jo niinkin varhain kuin 1988 näin eräässä jakartalaisessa sanomalehdessä raportin kenkätehtäas-

sa olleesta mellakasta, joka oli seurausta (Nikelle ja Reebokille tuottaneen) korealaisen johtajan päätöksestä laskea työläisten palkkaa kahdella ja puolella sentillä päivässä. Oli ilmeistä, että 83 sentin (n. 6 mk) päiväpalkka oli kaiken mahdollisen alapuolella, ja paikallinen sotilasyksikkö taivutteli lehtitietojen mukaan tehtaan johtoa palauttamaan entiset palkat. Hieman myöhemmin kaksi Media Indonesia-lehden toimittajaa oli tavannut suuren korealaisen johtaman tehtaan henkilöstöpäällikön. Hän oli palveluksesta eronnut Indonesian armeijan eversti, ja korealainen johtoporras teki hänelle usein kunniaa hänen ollessaan kierroksillaan, toimittajat kertoivat. Muuten Nike-ystävällisessä

kirjassaan *Just Do It* (Random House, 1994) **Donald Katz** kutsui tätä "kauhulla johtamiseksi" ja kirjoitti, että indonesialaiset työläiset olivat saaneet tarpeekseen "heille karjuvista etelä-korealaisista tiikeri-divisioonan tyypeistä." Korealainen huippujohtaja kertoi Katzille, että "monet tänne lähetetyt työntekijät ovat entisiä luutnantteja tai kapteeneja."

Vieläkin hämmentävämpiä ovat raportit siitä, kuinka sotajoukot olivat usein paljon lähimpiä kasarmeita lähempänä – joskus ne määrättiin jopa kenkätehtaiden sisälle. Tästä on kerrottu Haagin yhteiskuntatieteellisten tutkimusten instituutin ja länsi-jaavalaisen Bandungin kaupungin teknologian instituutin julkaisemassa perusteellisessa tutkimuksessa kenkäteollisuudesta Indonesiassa. Kun raportti julkistettiin joukolle kenkätehtaiden johtajia, eräs heistä alkoi jankuttaa vastaan väitteille sotajoukoista tehtaisissa. Erään Reebokille tuottavan tehtaan johtaja käski häntä kuitenkin vaikenemaan sanoen, että kyseessä on yleinen käytäntö. Vaikka tutkimus tehtiin kymmenen vuotta sitten, kuulin saman valituksen Nikelle tuottavan tehtaan työläisiltä viime vuoden syksyllä. Nike on myöntänyt "turvallisuusjoukkojen" läsnäolon Nikomas Gemilang-tehtaalla Tangerangissa Länsi-Jaavalla, jossa 18.000 nuorta indonesialaista tekee Niken kenkiä taiwanilaiselle Pou Chen-yhtiölle (ks. Niken julkilausumat: www.web.net/~msn/3nike13.htm).

Vuokrattavia joukkoja

Niken satusepot kertovat että joukot ovat tehtaassa suojellaakseen työläisiä, kun taas työläiset sanovat olevansa peloissaan heidän läsnäolonsa takia. Muutama vuosi sitten Nikomasin tehtaalla kymmenkunta riippumattoman

ammattiyhdistyksen aktivistia lukittiin kokoushuoneeseen jokaiksenä päivänä viikon ajan, ja heitä vartioivat vuokratut joukot. Tämä oli vastatoimi ryhmän rangaistuksenluontoisia uusia tuotantokiintiöitä vastaan järjestämän mielenilmauksen johdosta.

Pahamaineisin esimerkki armeijan toiminnasta tehtailla tapahtui Nikelle vuonna 1992 tuottaneen Sung Hwan tehtaalla Länsi-Jaavalla. 24 työläistä oli levittänyt vetoomusta, jossa vaadittiin lainmukaisen minimipalkan maksamista kaikille työläisille – noin neljäsosa heistä sai laitonta "harjoittelupalkkaa" – ja haluttiin ammattiyhdistyksen virkailijoiden valitsemista vapailta ja rehellisillä vaaleilla. Tehtaan johto jätti huomiotta vetoomuksen, jonka allekirjoitti vain pieni joukko rohkeita työläisiä, jotka olivat osallistuneet jakartalaisen Kaupunkiyhteistyö-järjestön organisoimaan työoikeuksien peruskoulutukseen. Seuraavalla viikolla puhkesi yleinen lakko ja kun joukot alkoivat ajaa työläisiä takaisin tehtaaseen, väkivalta riistäytyi valloilleen ja joitakin tehtaan ikkunoita rikottiin ja johtajan autoa vahingoitettiin.

Seuraavien kahden kuukauden aikana paikallinen poliisi kuulusteli lakkolaisia ja luovutti lopulta Sung Hwan työnjohtajille luettelon 24 "häiriköstä". Jotkut kertoivat poliisien ja sotilasyksiköiden harjoittamasta vakavasta pelottelusta kuulustelujen aikana. Esimerkiksi "häirikkö" **Cicik Sukaesih** kertoi, että eräs sotilas asetti revolverin pöydälle kuulustellessaan hänen ystävänsä. Hänet ja kaikki muut riippumattoman ammattiyhdistyksen jäsenet erotettiin.

Vain muutamaa kuukautta aikaisemmin riippumaton ammattiliitto Solidaarisuus oli joutunut vakavan poliisihäirinnän kohteeksi järjestettyään pienen mielenosoituksen Kansainvälisen työjärjestön toimiston edessä

Jakartan keskustassa. Ainakaan kahteen vuoteen näiden tapahtumien jälkeen kukaan ei uskaltanut esiintyä julkisesti Indonesian työläisten riippumattoman ammattiliiton kannattajana. Samaan aikaan Indonesian oikeusapuinstituutti kävi oikeustaistelua erotettujen työläisten puolesta, minkä he lopulta voittivatkin Indonesian korkeimmassa oikeudessa vuonna 1998. Kaupunkiyhteistyön ja oikeusapuinstituutin lakimiehet ja aktivistit ansaitsevat erityisen tunnustuksen rohkeudestaan vastustaa turvallisuusjoukkojen pelottelua pitääkseen tämän työläisryhmän mukana taistelussa. Satoja muita tapauksia, joissa vastalauseita johtaneita työläisiä erotettiin, ei koskaan edes rekisteröity laittomiksi irtisanomisiksi.

Indonesian ongelmien syyksi voidaan nähdä Indonesian nopean teollistumisen kauden (1985-90) ensimmäisen työvoimaministerin, amiraali **Sudamon** omaksuma "turvallisuusnäkökulma" työsuhteisiin. Aikaisemmin turvallisuusasioiden koordinoivana ministerinä toimineesta Sudomosta tuli yksi erittäin repressiivisen hallinnon pelätymmistä miehistä. **Alan Schwartzin** modernia Indonesiaa läpikäyvän merkittävän teoksen (*A Nation in Waiting, Indonesia's Search for Stability*, Westview Press Colorado 1994) mukaan juuri hän pakotti kaikki ammattiliitot hallituksen kontrolloimaan "Indonesian yleiseen työväenliittoon" vuonna 1985. Schwartz kirjoitti, että "ammattiliittojen hävittäminen ... teki työläisistä suojattomia rosvoityöntantajien edessä." Hän painottaa, että sama johtopäätös vedettiin englanninkielisen Indonesian Observer-päivälehdessä. Hän kirjoitti vuonna 1991: "Indonesialaiset työläiset on käytännössä luovutettu työntantajensa mielivallalle ja ahneudelle."

Kolme vuotta myöhemmin Jakarta Post luonnosteli puoles-

taan tilannetta näin: "Sekä kotimaiset että ulkomaiset liikemiehet sijoittavat pääomansa tähän maahan vain, mikäli voimme ylläpitää vakauden ja turvallisuuden ilmapiiriä... Kysymys kuuluu silti, onko työläisten lakkojen murtaminen todellakin edellyttänyt armeijan suoria väliintuloja."

USA:laiset poliitikantekijät eivät missään tapauksessa olleet tietämättömiä siitä, mitä Indonesiassa oli tapahtumassa; mukaan lukien siitä, että pahimpia työläinsäädännön rikkojia olivat USA:laisille yrityksille kenkiä tuottavat alihankkijat. On syytä huomata, että USA:n kauppavedustaja **Mickey Kantor** "soviteli" Indonesiaa vastaan tehdyn työoikeusvalituksen (valitus perustui USA:n suosituimmuus-asemajärjestelmän tullietuus-säännöksiin) kenraalimajuri **Suharton** kanssa vuonna 1994 hankkimalla Indonesialta lupauksen, ettei armeijaa käytetä lakonmurtamisessa. Oikeusapuinstituutin Jakartan toimiston mukaan sopimus oli julma vitsi – "sopimusta" seuranneiden kuuden kuukauden aikana raportoitiin yli 70 armeijan yksikköjen interventiota tehtaisiin.

Ironista on tietysti se, että USA väitti vuosien ajan armeijoiden välisten kontaktien opettavan indonesialaisia sotilaita kunnioittamaan demokratiaa, kansalaisyhteiskunnan ryhmiä jne. Silti osoittautui, että armeija on voimakkaasti osallisena yhden paavimmista demokratiaa kannattavista yhteiskunnallisista voimista tukahduttamisessa, ja hyödyn tästä saavat (ja sen esitaistelijoina toimivat) USA:laiset kenkä- ja vaatetusalan yritykset.

Monien – kuten Jakartassa päämajaansa pitävän Castle Groupin puheenjohtajan **James Castlen** – mielestä juuri näin pitääkin olla. Potentiaalisille sijoittajille tarkoitettussa video-

mainoksessa hän sanoi: "Armeija pysyy viimekätisenä tuomarina seuraavan vuosikymmenen ajan... Indonesianlaisten ryhmien ja yhteisöjen valtaenemistön mielestä armeijan hallitseva asema on hyväksyttävä... sen asemaa ratkaisevana toimijana pidetään oikeana ja soveliaana tässä historiallisessa tilanteessa." (kirjasta *The Sweatshop Quandary, Investor Responsibility Research Center, Washington D.C. 1998*). Videomainosta on luultavasti muutettu sen jälkeen, kun indonesialaiset nousivat uhmaamaan armeijaa sen yrittäessä pitää Suharto vallassa. Työläisten oikeuksista Castle sanoi, että "ammattiyhdistystoimintaa on rajoitettu, mutta ne eivät ole ainoita ryhmiä."

Kukaan ei siis voi vedota tietämättömyyteen siitä, kuinka Indonesian armeijan tehtäväksi on vääristely ulkomaisten sijoitusten houkuttelemisen: ehkäisemällä riippumattomien ammattiliittojen muodostuminen. Työasioista kiinnostuneiden aktivistien on kiinnitettävä huomiota tähän parhaillaan käynnissä olevaan järjestäytymisoikeuden tukahduttamiseen pitäen samalla mielessä, ettei tämä ole joidenkin Pohjoisen ryhmien "erityinen intressi". Pikemminkin kysymys on siitä, että työläiset jotka ovat riskeeranneet noin paljon vetääkseen suuryritykset tilille teoistaan, ansaitsevat kaiken tuen.

"Hikipajojen" vastaisessa aktivismissa on parhaillaan käynnissä kaksi tällaisen tuen rakentamisen kannalta rohkaisevaa kehitystä: Työläisten oikeuksien konsortion perustaminen ja "Yhdyneet opiskelijat hikipajoja vastaan" (USAS)-liikkeen jatkuva kasvu. Työläisten oikeuksien konsortio haluaa tarjota toimivan vastamyrkyn kenkä- ja vaatetus-teollisuuden väitteille, joiden mukaan niiden työpaikat ovat parasta, mitä työlläinen voi kehitysmaassa toivoa. Tämä yritys

perustuu työläisten haastatteluihin ja tutkimukseen, joka vertailee yliopisto-logoilla varustettuja tuotteita valmistavia tehtaita. (On myös tehtaita, jotka maksavat kaksi kertaa minimipalkan ja joilla on 65-sivuinen työehtosopimus ammattiliiton kanssa.) Samaa aikaan USAS:in aktivistit rakentavat yhteyksiä tuhansiin muihin kansalaisjärjestöissä toimiviin pohjoisamerikkalaisiin opiskelijoihin sekä kehitysmaiden taisteleviin ammattiyhdistyksiin.

Kenkä-, lelu- ja vaatetusalan yritykset kokeilevat puolestaan kaikkia mahdollisia pr-juonia kiillottaakseen alihankkijoidensa ryöstötoiminnan. Nämä yritykset aiheuttavat epäilemättä tarpeeksi keskustelua, jotta kapitalistinen lehdistö voi antaa vaikutelman että se kiinnittää huomiota "hikipaja"-kysymykseen – ilman että kaivauduttaisiin asian ytimeen: työläisten taisteluun korruptoituneiden, armeijoiden tukemien hallitusten suojelemissa ylikansallisia yhtiöitä vastaan.

• *Jutun kirjoittaja Jeff Ballinger on New Jerseyssä toimivan kuluttajainformaatiotyötä tekevä kansalaisjärjestö "Press for Change"n perustaja ja johtaja. Järjestö tarkkailee työläisten oikeuksia Aasiassa. Ballinger lähti Aasiaan USA:laisten ammattijärjestöjen ay-toiminnan kouluttajana vuonna 1984 ja palasi Yhdysvaltoihin vuonna 1995.*

(Non Violent Activist, July-August 2000)

Niken tuotantopolitiikkaa kehityksmaissa vastustamaan on noussut maailmanlaajuinen boikottiliike, joka toimii myös Suomessa:

ANTIMILITARISTIT ROSKILDESSA

Aseistakieltäytyjäliitto järjesti viime kesänä viidennen matkansa Roskilden festivaaleille. Osin vielä juhannussfääreissä ollut joukkomme nousi bussiin Helsingissä ja Turussa edessään satoja kilometrejä maantietä, pari sataa musiikkiesitystä ja noin sadantuhannen juhlijan festivaalit.

Massiivisuus

Roskilden festarit ovat mittaluokaltaan "isohkot". Festareiden keskeisintä antia tarjoillaan kuuden päivän ajan kahdeksalta laivalta. Lisäksi paikalla on teatteria, elokuvia, näyttelyjä ja myyntikojuja sekä palveluja pankeista apteekkiin ja suihkuista kännykänlatauspisteisiin.

Varsinainen festarialue on gigantinen, sitä ympäröivän leirintäalueen kokoa ei uskalla edes kuvailla. Jos elämä festareilla käy kuitenkin pieneksi, niin voi hypätä festarijunaan tai -bussiin ja ajaa Roskilden kaupunkiin. Sieltä matkaa voi jatkaa paikulla Kööpenhaminaan.

Saavuimme Roskildeen pari päivää ennen festivaalialueen avautumista ja jo tuolloin leirintäalue oli tupaten täynnä. Aikaisimmat linnut olivat napanneet parhaat paikat päiviä aiemmin. Myöhemmin tulleet sijoittivat teltojaan toisten teltojen väleihin, ties minne ja myöhemmin avattuille kahdelle ylimääräiselle alueelle. Järjestäjät valvoivat kuitenkin tarkasti, että kukaan ei pystyttänyt teltaansa aluetta halkoneille kävely- ja palokäytävälle.

Jotkut juhlijoista olivat rakentaneet paikalle isoja katoksia ja rakennelmia, jotka saivat leirintäalueen muistuttamaan paikoin hökkeliä. Joissain rakennelmissa oli mm. sohvia ja äänentoistolaitteita, joten osa festivaalien tarjonnasta sijoittui leirintäalueelle tee-seitse -hengessä.

Politiikka

Edellisuosista poiketen festarimatka taittui tänä vuonna modernein mukavuuksin varustetulla bussilla, jossa oli mm. videot. Sattuineesta syystä, "ehkä" liittyen matkalaisten luonteeseen, suurin osa videoista oli poliittisesti väriytyneitä. Ja se ainoa puhtaasti viihteellisempi pala oli Pelkoa ja inhoa Las Vegasissa...

Menomatalla Roskildeen törmäsimme tai pikemminkin jumituimme poliittiseen aktioon. Ruotsin ja Tanskan välisen jättiläissillan avaamiseen oli vain päivä aikaa, minkä johdosta rekkakuskit olivat järjestäneet mielenilmauksen rajalle. Pitkät rekkakolonnat ylittivät salmea perinteisesti lautalla. Kuskit protestoivat sitä, että uusi silta pidentää heidän ajomatkojaan kymmenillä kilometreillä ja pilaa maisemaa.

Itse festivaalit olivat epäpoliittisempi tapahtuma kuin, mitä olisi voinut odottaa. Toisin kuin Suomen festareilla, ei Roskildessa näkynyt järjestöpyötiä ja pienlehtien myyjiä. Mielenkiinto keskittyi musiikin kuunteluun, Carlsbergin juomiseen ja muuhun bilehtimiseen - ja mikäs siinä. Sitä paitsi onhan mielekäs ajankäyttö ja sosiaalinen vuorovaikeus poliittista sekin piiloisesti.

Nolotti kuitenkin, kun Chumbawamban laulaja peräänkuulutti keikalla anarkistiviirejä. Katsomosta ei löytynyt yhtä ainoaa. Sen sijaan paikalla liehui ylikansallisen GB Glacen jättiläislippu. Mustaa huumoria?

Tietoisesti poliittisinta antia festareilla edusti Etnoalue, jonka monikulttuurinen ilmapiiri tarjosi ruokaa ja musiikkia kaikissa väreissä. Alueelta löytyi myös musiikkisensuuria vastustavan Freemuse-yhdistyksen koju.

Festivaalit sinänsä pyrkivät vastaamaan ajan haasteisiin. Järjestäjät ovat sitoutuneet kierrättämään kaiken mahdollisen. Oluttuopeista, -pulloista, -koreista ym. maksettiin palautettaessa reilu pantti ja jotkut olivatkin tulleet festareille pelkästään hankkimaan massia. Festivaalit maksavat myös, jos keräät alueelta säkillisen jätettä.

Onnettomuus

Kukaan ei ole voinut olla kuulematta festareita varjostaneesta onnettomuudesta. Paradoksaalisesti täällä on luultavasti kuultu

tapahtuneista jopa enemmän kuin paikan päällä, niin runsasta tapahtuman uutisointi on kuulemma ollut. Itse festivaaleillakin asiaa toki puitiin, mutta lähinnä tanskan kielisessä festivaaliradiossa ja -lehdessä.

Itse luin ensimmäisen "kunnon" uutisen onnettomuudesta vasta paluumatkalla laivalla Iita-Sanomista. Jutun mukaan poliisi etsi kaoksen aiheuttaneita häiriköitä ja päihteiden osuutta tapahtuneeseen tutkitaan. Viranomaisten mukaan turvajärjestelyt olivat kunnossa. Tuli väistämättä tunne, että viranomaiset yrittävät ennen kaikkea saada vastuun pois omilta hartioiltaan. Pearl Jam onkin sittemmin vaatinut, että turvajärjestelyt tutkitaan uudestaan puolueettoman tahon toimesta.

Onnettomuuden seurauksena muutama isoin nimi (Cure, Pet Shop Boys ja Oasis) perui pääalavan keikkansa.

Maa ja vapaus

Yksi matkan parhaista hetkistä oli pistäytyminen Christianian vapaakaupungissa. Pysähdyimme Krisussa menomatalla ja itse kävin siellä toistamiseen festivaaleilta käsin.

Christiania on tunnettu vapaasta nautintoainepolitiikastaan, mutta ei pitäisi unohtaa, että kyseessä on ennen kaikkea yksi maailman merkittävimmistä itsehallinnollisista yhteisöistä. Krisun 'kasvillisuudestakin' voi vaikuttua monin tavoin: kävelemällä syvemmillä alueen uumeniin huomaa, että paikka on linnunlaulun ja rehevän puuston täyttämä keidas suurkaupungin keskellä.

Krisusta sai myös hyvää kasvisruokaa ja kassia saattoi täydentää luomuvihanneksilla. Festareilla rypemisen (mutaa, mutaa, mutaa...) jälkeen pistäytyminen paikan saunassa oli tajuton nautinto.

Raja

Paluumatkalla rajaviranomaiset muistuttivat valtioiden väkivaltaisesta olemassaolosta kiusaamalla muutamaa "hipeimmän" näköistä matkalaista henkilöllisyystarkastuksella. Ehkä vielä joku päivä ihmiset saavat liikkua vapaasti.

Jukka Peltokoski

TEKOJA VASTAAN, EI TEKIJÖITÄ

Englantilaisen Meridian Trust –järjestön **Miri Heatherwick** haastattelee **Dalai Lamaa** väkivallattomuudesta. Meridian Trustin tarkoitus on säilyttää tiibetiläistä kulttuuria ja buddhalaisuutta tallentamalla sitä filmille ja videolle.

– *Vuoropuhelu on vaihtoehtosi sodalle, mutta joidenkin ihmisten mielestä saavuttamasi tulokset eivät kerro sen menestyksellisyydestä. Mitä Tiibet on saavuttanut yrityksillasi neuvotella Kiinan kanssa?*

– En yhdy siihen, että väkivallattomuuspolitiikkani ei ole saavuttanut mitään. En pidä sitä epäonnistumisena. Yhdeltä puolelta katsottuna on toki totta, että yritykseni saada loppu Kiinan aggressiolle ja hirmuteoille Tiibetissä neuvottelemalla Kiinan hallituksen kanssa on ollut tähän mennessä täydellinen epäonnistuminen. Väkivallattoman metodini johdosta – kompromissihakuisuuden, itsenäisyysvaatimuksesta pidättäytymisen, Kiinan intressien muistamisen – olemme kuitenkin saaneet paljon enemmän tukea kiinalaisilta, erityisesti Kiinan älymystöltä, kirjoittajilta ja ajattelijoilta. Yleisesti ottaen uskon, että lähes jokainen kiinalainen, joka tuntee lähestymistapani ja haluaa tietää Tiibetin todellisesta tilanteesta, osoittaa spontaanisti samanmielisyyttä ja tukea asenteelleni.

Pidimmepä siitä tai emme, meidän on elettävä naapureina. Näin ollen olen täysin vakuuttunut siitä, että elääksemme onnellisina, rauhallisina ja hyvän naapuruuden hengessä – veljeyden ja sisaruuden hengessä – meidän on kuljettava väkivallattomuuden tietä käydessämme vapaustaisteluamme.

– *Luuletko, että uskosi kansainvälisen yhteisön poliittiseen tukeen on huteralla pohjalla, koska liike-elämän intressit ja raha ajavat aina moraalin ohi?*

– Kysyn itse sinulta: jos olisimme käyttäneet väkivaltaisia menetelmiä, olisitko varma että monet hallitukset olisivat tulleet avuksemme? Ei, en usko niin. Tilanne olisi vielä huonompi. Kysymys ei ole väkivallasta tai väkivallattomuudesta, vaan Kiinasta, joka on valtava maa, ja Tiibetistä, joka on hyvin pieni ja jolla ei ole öljyvaroja. Kiinalla on suuret markkinat ja poliittisesti ja taloudellisesti se on myös erittäin merkittävä valtio. Ottaen

huomioon nämä seikat saamamme tuki on mielestäni erittäin merkittävää. USA:n hallitus nimitti erityisen Tiibetin koordinaattorin, ja tämä on merkki siitä, että he haluavat tehdä jotakin hyödyllistä, käytännöllistä ja rakentavaa. Myös jotkut kiinalaiset ilmaisevat selvästi arvostuksensa meidän sovitteluvalle lähestymistavallemme. Jotkut kiinalaiset ovat sitä mieltä, että Tiibetillä on legitimi oikeus itsenäisyyteen. Uskon, että tämä tuki johtuu siitä, että seuraamme väkivallattomuuden tietä sovittelun ja kompromissien hengessä.

– *Mikä on vastauksesi kasvavalle joukolla tiibetiläisiä, joka ei yhdy väkivallattomuuspolitiikkaasi ja suunnittelee väkivallantekoa?*

– Ymmärrän hyvin heidän epätoivon ja ahdistuksen tunteensa. Mutta tavallisesti, sekä julkisesti että yksityisesti, esitän heille seuraavia kysymyksiä. Meillä on vähän aseita, vähän räjähteitä, joten tarvitsemme niitä huomattavasti lisää. Ja mistä voisimme saada niitä? Kyllä, meillä on toki jonkun verran rahaa ja voisimme ostaa niitä maailmanmarkkinoilta. Mutta kuinka kuljettaisimme ne Tiibetiin? Intian tai Nepalin kautta se olisi mahdotonta. Afganistanin kautta se taas kestäisi kuukausia. Jos Tiibet aloittaisi hyökkäyksen kiinalaisia vastaan, he eivät jäisi odottamaan tyhjän panttina. 40.000 tiibetiläisen kuolema olisi suuri menetys. Kiinalle taas 100.000 ihmistä ei merkitse mitään. Jos 100.000 tiibetiläistä tapettaisiin, sitä ei voisi korvata, se olisi itsemurha. Tämä on vastaukseni niille tiibetiläisille, jotka puoltavat väkivaltaa.

– *Olet yksi harvoista väkivallattomuuden edustajista tämän päivän maailmassa. Tiibetiläisten taistelu saattaa saada tulevat sukupolvet vakuuttuneiksi siitä, että sodalle on olemassa realistisia vaihtoehtoja. Väkivallattomuus on buddhalaisen kulttuurinne toinen luonto. Lännessä perinteiset uskonnolliset arvot ovat katoamassa. Kuinka me voimme omaksua väkivallattomuuden, kun henkiset arvot ovat muuttuneet meille niin vieraiksi?*

– En ole yksin. Nykyaikana on ollut **Nelson Mandela** ja mielestäni myös **Jasser Arafat**, ei tietenkään täysin koska asia on hyvin monimutkainen, mutta ajattelen että hengessä.

He käyttivät vilpittöntä sovittelua ja väkivallattomuutta.

Näen asian toisin. Tietyllä tapaa perinteiset uskonnolliset arvot ovat heikentyneet ja niillä on vähemmän merkitystä. Mutta Vihreä liike toimii ekologian, rauhan ja väkivallattomuuden puolesta. Pidän näitä uskonnollisina kysymyksinä, jotka eivät perustu uskonnollisuuteen vaan niiden todelliseen merkitykseen. Pidän tätä todella terveenä kehityksenä.

– *Nuoruudenmuistelmissasi kuvailit, kuinka koit paljon vihaa, mutta kerrot vuosien saatossa pystyneesi eliminoimaan sen lähes täysin. Olit teini-ikäinen, kun Kiina miehitti Tiibetin, ja varmasti koit vihaa kiinalaisia kohtaan noina aikoina?*

– Ja edelleen! Tietenkin ihmismieli ja inhimilliset tunteet voivat muuttua, jos yrittää. Päätäväisyydellä ja harjoituksella viha voidaan muuttaa ja intohimoja ja mielihaluja rajoittaa. Itseluottamus ja myötätunto voivat kasvaa. Mutta se vaatii aikaa eikä ole helppoa. Oman kokemukseni sisäisestä muuttamisesta buddhalaisena perusteella pohdiskelu, todellisuuden ymmärtäminen ja tietoisuus on paljon tärkeämpää kuin vain meditaatio ja rukoilu. Myötätunto käytännöllisellä tasolla on erittäin hyödyllistä.

– *Onko ollut aikoja, jolloin myötätuntosi Kiinan hallitusta kohtaan on ollut koetuksella?*

– Ei. Uskon, että kaikki on suhteellista. Meidän tulisi suhtautua hirmutekoihin ja meihin kohdistettuihin epäoikeudenmukaisuuksiin ilman myötätuntoa, tuntien että meidän tulee asettua niitä vastaan ja taistella. Mutta kun rakennan myötätuntoa kiinalaisia veljiämme ja siskojamme kohtaan, se ei perustu heidän hirmutekoihinsa vaan heidän ihmisyyteensä. Kun ajattelet myötätuntoa tästä näkökulmasta näet, että he ovat vain ihmisiä. Myöskään he eivät halua tuskaa, myös heillä on oikeus voittaa kärsimys. Silloin näet, että vastustamme heidän tekojaan ilman että menettäisimme myötätuntoa heitä itseään kohtaan. Tekijä ja teko ovat eri.

(Peace News June-August 2000)

SAARENVALTAAJIEN TUOMIO EI MUUTTUNUT HOVISSA

Helsingin hovioikeus päätyi torstaina 21. 9. antamassaan tuomiossa pitämään käräjäoikeuden neljälle sotilasalueelle luvatta tunkeutuneelle antimilitaristille langettaman tuomion ennallaan. Helsingin käräjäoikeus tuomitsi "saarenvaltaajat" viime vuoden joulukuussa sakkorangaistuksiin "virallisen kiellon noudattamatta jättämisestä". Valtaajista kolmelle tuomittiin kahdeksan ja yhdelle - teko hetkellä alaikäiselle - kuusi päiväsakkoa.

Neljä antimilitaristiseen Muurinmurtajat -kansalaistottelemattomuusryhmään kuulunutta aktiivisia nousi vuoden -99 heinäkuussa luvatta maihin Helsingin

edustalla sijaitsevalle Melkin saarelle, joka on maihinnoituksessa oleva sotilasalue. Tempauksella kritisoitiin sitä, että puolustusvoimat pitää hallussaan valtaosaa Helsingin edustan saarista kieltäen tavallisilta kaupunkilaisilta pääsyn niille. Muurinmurtajat vaativat puolustusvoimia luovuttamaan Helsingin edustalla sijaitsevia saaria yleiseen virkistyskäyttöön.

Valtauksen kohde, Melkin saari Lauttasaaren edustalla, on malliesimerkki alueesta, jota puolustusvoimat sitkeästi pitää hallussaan, vaikkei sillä ole minkäänlaista sotilaallista käyttöä. Melkki olisi myös suurena metsäisenä saarena ihanteellinen virkistys-

alue, eikä virkistyskäyttö uhkaisi saaren luontoarvoja. Melkin avaaminen yleisölle myös vähentäisi viereisiin kaupungin omistamiin Pihlajasaariin kohdistuvaa kulutusta. Tällä hetkellä Melkki on pyhitetty armeijan kantahankilökunnan lomailuun.

Muurinmurtajien valtauksen yhteydessä kaupungille luovutettava kuntalaisaloite ja sen pohjalta tehty 43 kaupunginvaltuutetun allekirjoittama valtuustoaloite Helsingin edustan saarten siirtämiseksi puolustusvoimilta virkistyskäyttöön ovat juuttuneet byrokratian rattaasiin. Helsingin kaupunginkanslia arveli vielä viime keväänä aloitteiden tulevan kaupunginhallituk-

sen käsittelyyn ennen kesää, mutta asiasta ei sen koommin ole kuulunut mitään tietoja.

Puolustusvoimat pitää alueistaan tiukasti kiinni. Viimeksi puolustusvoimien kiinteistöjen hallintouudistusta koskeneessa uutisoinnissa esillepulahtanut kysymys saarten virkistyskäytöstä sai puolustusvoimilta tyrmäävän vastauksen. Näyttää siis siltä, että tarvetta viimevuotisen saarenvaltauksen kaltaiseen toimintaan olisi jatkossakin...

Sampsa Oinaala

Aihetta käsiteltiin laajemmin S & T:n numerossa 4/99.

AKTIVISTI PIIRTÄÄ TOTAALIKIELTÄYTYJÄN HENKILÖKUVAA

Mm. maahanmuuttajia käsitteleestä dokumentistaan muistettun **Visa Koiso-Kanttilan** viimeisin projekti, Aktivistin, on valmistunut. Koiso-Kanttila seurasi dokumenttia tehdessään helsinkiläisen - mm. Aseistakieltäytyjäliitossa työskennelleen - kansalaisaktivistin, **Otso Kivekkään**, elämää puolen vuoden ajan viime vuoden keväästä alkaen. Dokumentin punaisena lankana ovat Otson totaaliikieltäytymistä seurannut oikeusprosessi ja hänen vanhempiansa kanssa ratkaisustaan käymät keskustelut.

Dokumentissa Otso käy tapaamassa totaaliikieltäytymisestä saamaansa vankeusrangaistusta suorittavaa **Henri Helleniä**. Myöhemmin vierailaan Otson oikeudenkäynnissä, joka päättyi odotettuun ehdottomaan tumioon. Dokumentin päätteeksi Otso astuu Seutulana työsiirtolaan vankeusrangaistustaan suorittamaan.

Totaaliikieltäytymiseen liittyvien asioiden lisäksi dokumentti kurkistaa myös 90-luvun kansalaistoiminnan sisälle seurattuaan Otsoa mielenosoituksissa ja kokouksissa. Dokumentissa vilahtavat monet viime vuoden

keskeiset kansalaisaktivistitapahtumat Aseistakieltäytyjäliiton huhtikuuisesta Rauha Kosovoon -mielenosoituksesta Helsingissä kesällä järjestetyn Street Party -kadunvaltaustapahtuman kautta lokakuuseen EU-vastahuippukokoukseen.

Tekijä pyrkii dokumentissa jättäytymään ulkopuolisen tarkkailijan rooliin. Kertojaa dokumentissa ei ole, eikä siinä nähdä yhtään haastatteluakaan. Tämä herättää kysymyksen dokumentissa esitettyjen tilanteiden realiteetista. Tuntuu siltä, että vieressä seisova TV-kuvaaja vaikuttaa väistämättä siihen, mitä kuvattavat ihmiset sanovat tai tekevät. Välillä tuntuukin siltä, että Otson vanhemmat korvaavat dokumentissa haastattelijan esittäessään pojalleen kysymyksiä hänen valinnastaan.

Koiso-Kanttila onnistuu kuitenkin kiittävästi valitsemallaan haasteellisella tiellä ja onnistuu luomaan melko aidolta vaikuttavan kokonaisuuden. Hän onnistuu kertomaan kaiken olennaisen ilman haastatteluja tai ulkopuolista kertojaa. Vaikka perinteisempi dokumenttimalli olisi voinut johtaa selkeäm-

pään lopputulokseen, olisi se saattanut vähentää ohjelman kiinnostavuutta.

Dokumentin sisällöstä korvaan särähtään Otson äidilleen esittämä väite, jonka mukaan hänellä on "SuPo -merkinnät" koska hän on toiminut AKL:ssa. Väite kuulostaa perin oudolta. Vaikka Suojelupoliisi tarkkailee kansalaisaktivisteja, ei tunnu järkeenkäyvältä, että rekisteröidyssä ja valtionapua saavassa yhdistyksessä toimiminen riittäisi tarkkailuperusteeksi. Tällaisen lipsahduksen päätyminen dokumenttiin ei voi olla harmittamatta.

Joka tapauksessa Aktivistin mielenkiintoinen ja katsomisen arvoinen kuvaus Otsosta yhdestä niistä puolestasadasta miehestä, jotka viime vuonna Suomessa tuomittiin vankilaan vakaumuksensa vuoksi.

Sampsa Oinaala

Visa Koiso-Kanttilan dokumentti Aktivistin esitetään TV2:n Dokumenttiprojektissa 1. 11.

Otso Kivekäs vapautui vankilasta 6. 5. 2000.

SIVARI & TOTAALI

RAUHANASEMA, VETURITORI 3, 00520 HELSINKI
www.aseistakieltaytyjaliitto.fi

Pyydetään palauttamaan,
mikäli vastaanottajaa ei tavoiteta

ASEISTAKIELTÄYTYJÄLIITTO ry

Rauhanasema, Veturitori, 00520 Helsinki
puh. 09-140427, fax 09-147297
sähköposti: akl@aseistakieltaytyjaliitto.fi
<http://www.aseistakieltaytyjaliitto.fi>

AKL-Hämeenlinna

PL 31, 13101 Hämeenlinna
akl.hml@aseistakieltaytyjaliitto.fi

AKL-Pori

c/o Nortamonkatu 3 b 33, 28100 Pori
akl.pori@aseistakieltaytyjaliitto.fi

AKL-Turku

Jokikatu 2-6, 20500 Turku
puh. 02-2332 493
akl.turku@aseistakieltaytyjaliitto.fi

AKL-Jyväskylä

PL 367, 40101 Jyväskylä
akl.jkl@aseistakieltaytyjaliitto.fi

AKL-Rovaniemi

PL 72, 96101 Rovaniemi
akl.roi@aseistakieltaytyjaliitto.fi

AKL-Vaasa

PL 1, 65201 Vaasa
akl.vaasa@aseistakieltaytyjaliitto.fi

AKL:n sähköpostilista, akl-lista@kaapeli.fi

listalle liitytään lähettämällä viesti: subscribe akl-lista@kaapeli.fi
osoiteeseen majordomo@kaapeli.fi

War Resisters' International

5 Caledonian Road, London N1 9DY, Britain
Tel (+)-44-20-7278 4040, Fax (+)-44-20-7278 0444
warresisters@gn.apc.org, <http://www.gn.apc.org/warresisters>

